

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

PROJEKTU GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

GMINY JASTKÓW NA LATA 2016 - 2023

***AUTOR OPRACOWANIA
INGA KULICKA***

JASTKÓW, LIPIEC 2016

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
1.1. PODSTAWA PRAWNA SPORZĄDZENIA PROGNOZY	4
1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY	5
1.3. METODY BADAWCZE ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY	6
2. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI	7
2.1. CEL I ZAKRES GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	7
2.2. POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	8
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU ORAZ STANU ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO	9
3.1. ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO	9
3.1.1. GEOLOGIA I ZŁOŻA KOPALIN	9
3.1.2. RZEŻBA TERENU	10
3.1.3. GLEBY	10
3.1.4. EROZJA GLEB	10
3.1.5. ZASOBY WODNE	11
3.1.6. KLIMAT	13
3.1.7. ZBIOROWISKA ROŚLINNE	13
3.1.8. FAUNA	13
3.1.9. POWIĄZANIA PRZYRODNICZE	13
3.1.10. WALORY PRZYRODNICZE, KRAJOBRAZOWE I KULTUROWE GMINY ORAZ STAN ICH OCHRONY	14
3.1.10.1. OSOBLIWOŚCI PRZYRODY OŻYWIONEJ I NIEOŻYWIONEJ	14
3.1.10.2. OCHRONA PRZYRODY	15
3.1.10.3. WALORY KRAJOBRAZU PRZYRODNICZEGO	16
3.1.10.4. WALORY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	17
3.2. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA OBSZARU GMINY JASTKÓW	17
3.2.1. STAN CZYSTOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	17
3.2.2. STAN CZYSTOŚCI HYDROSFERY	18
3.2.3. STAN CZYSTOŚCI PEDOSFERY	19
3.2.4. JAKOŚĆ KLIMATU AKUSTYCZNEGO	19
3.2.5. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	19
4. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI USTALEŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	20
5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY ŚRODOWISKOWE ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI USTALEŃ GPR	21
5.1. PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW CHRONIONYCH	21
6. SPÓJNOŚĆ PROJEKTU PROGRAMU REWITALIZACJI Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA SZCZEBŁA MIĘDZYNARODOWEGO, WSPÓLNOTOWEGO I KRAJOWEGO	25
7. PROGNOZA WPŁYWU PROJEKTU PROGRAMU REWITALIZACJI NA FUNKCJONOWANIE I JAKOŚĆ ŚRODOWISKA	29
7.1. IDENTYFIKACJA ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI	29

7.2.PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA REALIZACJI USTALEŃ PROGRAMU REWITALIZACJI NA POSZCZEGÓLNE ELEMENTY ŚRODOWISKA NATURALNEO	29
7.2.1. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	30
7.2.2. LUDZIE	30
7.2.3. ZWIERZĘTA	31
7.2.4. ROŚLINY	31
7.2.5. JAKOŚĆ I ZASOBY WÓD.....	32
7.2.6. JAKOŚĆ POWIETRZA.....	42
7.2.7. POWIERZCHNIA ZIEMI	43
7.2.8. KLIMAT	43
7.2.9. HAŁAS AKUSTYCZNY	44
7.2.10. KRAJOBRAZ	44
7.2.11. ZASOBY NATURALNE	45
7.2.12. ZABYTKI	45
7.2.13. DOBRA MATERIALNE	45
7.2.14. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE.....	46
7.3. WPŁYW USTALEŃ PROGRAMU REWITALIZACJI NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ Z UWZGLĘDNIENIEM CELÓW I KIERUNKÓW ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU O KTÓRYCH JEST MOWA W „STRATEGICZNYM PLANIE ADAPTACJI DLA SEKTORÓW I OBSZARÓW WRAŻLIWYCH NA ZMIANY KLIMATU DO ROKU 2020Z Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030”.....	47
8. RYZYKO WYSTĄPIENIA POWAŻNEJ AWARII.....	49
9. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO POWSTAŁE W WYNIKU REALIZACJI USTALEŃ GPR	50
9.1.DEFINICJE I KRYTERIA ODDZIAŁYWAŃ	50
9.2.PROGNOZA ODDZIAŁYWAŃ	51
9.3.PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, W TYM NA OBSZAR NATURA 2000.....	53
9.4.PRAWDOPODOBIENSTWO WYSTĄPIENIA ODDZIAŁYWAŃ SKUMULOWANYCH LUB TRANSGRANICZNYCH.....	54
10.PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁUYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTU GPR	54
11.ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH W GMINNYM PROJEKCIE REWITALIZACJI.....	57
12.WSKAZANIE TRUDNOŚCI PRZY OPRACOWYWANIU PRTOGNOZY, WYNIKAJĄCYCH Z CHARAKTERU DOKUMENTU.....	57
13.PROPOZYCJA PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU ORAZ CZĘSTOŚĆ JEJ PROWADZENIA.....	58
14.PODSUMOWANIE I WNIOSKI	58
15.STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	59
AKTY PRAWNE:	62
BIBLIOGRAFIA.....	64
SPIS TABEL	65
SPIS RYCIN	65

1. WSTĘP

Prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem przedstawiającym ocenę oddziaływania na środowisko skutków realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Jastków (GPR). Celem dokumentu jest identyfikacja przewidywanych skutków wpływu ustaleń projektu GPR na środowisko naturalne, ocena zaproponowanych rozwiązań funkcjonalno-przestrzennych oraz zgodność z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska.

1.1. PODSTAWA PRAWNA SPORZĄDZENIA PROGNOZY

Podstawę prawną sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Jastków stanowi art. 47 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity z dnia 9 lutego 2016 roku Dz. U. poz. 353).

Przepisy ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...) korespondują z wymaganiami Unii Europejskiej, podjętymi na poziomie międzynarodowym w dyrektywach Wspólnot Europejskich, m.in. w:

- Dyrektywie Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 roku w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985),
- Dyrektywie Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992),
- Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001),
- Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 roku w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003),
- Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 roku przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału.

Dodatkowo podstawę prawną stanowią ustawy i rozporządzenia krajowe, m. in.:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity z dnia 19 kwietnia 2016 roku Dz. U. z 2016 r. poz. 672),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2010 r. Nr 213 poz. 1397 z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 roku w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz

w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1800),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity z dnia 15 października 2014 roku Dz. U. z 2014 r. poz. 112),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192 poz. 1883),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031),
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (tekst jednolity z dnia 27 listopada 2014 roku Dz. U. z 2014 r. poz. 1789),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2014 r. poz. 695 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne (tekst jednolity z dnia 27 lutego 2015 roku Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku Prawo budowlane (tekst jednolity z dnia 9 lutego 2016 roku Dz. U. z 2016 r. poz. 290),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tekst jednolity z dnia 21 września 2015 roku Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. poz. 1777).

1.2. CEL I ZAKRES PROGNOZY

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Jastków nie jest dokumentem planistycznym, o którym mówi art. 46 pkt. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (ooś), ani dokumentem sektorowym, które wymienia art. 46 pkt. 2 ustawy ooś. Zatem dla projektu dokumentu należało rozpatrzyć potrzebę przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w trybie art. 47 ustawy ooś, który mówi, iż „przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane w przypadku projektów dokumentów, innych niż wymienione w art. 46, jeżeli w uzgodnieniu z właściwym organem, o którym mowa w art. 57, organ opracowujący projekt dokumentu stwierdzi, że wyznaczają one ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko lub że realizacja postanowień tych dokumentów może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko”. Organem w rozumieniu art. 57 jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie. Pismem znak: SI.0540.4.2016.ML z dnia 11.05.2015r. Wójt Gminy Jastków wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jastków na lata 2016 - 2023. Odpowiadając na pismo Wójta Gminy Jastków, Regionalny Dyrektor

Ochrony Środowiska w Lublinie pismem znak: WOOŚ.410.77.2016.MH z dnia 14 czerwca 2016 roku stwierdził, iż dla przedmiotowego projektu dokumentu zachodzi potrzeba przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Prognoza opracowana została zgodnie z zakresem problemowym wynikającym z *art. 51 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie...*, który to precyzuje schemat formalnej i merytorycznej zawartości prognozy oddziaływania na środowisko oraz wymagany zakres analiz i ocen. W ramach opracowania przedstawiono ogólną charakterystykę ustaleń zawartych w Gminnym Programie Rewitalizacji oraz powiązania programu z innymi obowiązującymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi. W opracowaniu zawarto ocenę istniejącego stanu środowiska naturalnego, krajobrazowego i kulturowego, a także wpływ realizacji ustaleń programu na ich funkcjonowanie. Zgodnie z procedurą zawartą w ustawie ooś, otrzymano uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości przygotowywanej prognozy oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie (pismo znak WOOŚ.411.31.2016.MH z dnia 11 lipca 2016 roku) oraz z Lubelskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Lublinie (pismo znak: DNS-NZ.7016.175.2016.MW z dnia 6 lipca 2016 roku). Stosownie do zaleceń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie zakres prognozy pogłębiono o zagadnienia dotyczące wpływu projektowanego dokumentu na możliwość spełnienia celów środowiskowych dla jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych, określonych w „*Planie gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły*” (MP z 2001r. Nr 49, poz.549) wynikających z Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz działu III ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (tj. *Dz. U. 2015 r. poz. 469 z późn. zm.*). Dodatkowo należało przeanalizować i ocenić wpływ realizacji projektu Programu Rewitalizacji na zmiany klimatyczne oraz różnorodność biologiczną. Konieczne było przeanalizowanie czy ustalenia projektowanego dokumentu uwzględniają cele i kierunki adaptacji do zmian klimatu, o których mowa w „*Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmianę klimatu do roku 2020 z perspektywa do roku 2030*” opracowanym przez Ministerstwo Środowiska.

1.3. METODY BADAWCZE ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Prognoza jest oceną oddziaływania projektu dokumentu GPR na środowisko naturalne, a także w przypadku niekorzystnych zmian, propozycją jego modyfikacji w celu zminimalizowania niekorzystnego wpływu na środowisko. Ocena oddziaływania projektu na środowisko opiera się na analizie:

- aktualnego stanu funkcjonowania środowiska, określeniu jego odporności na degradację i wyznaczeniu progów krytycznych,
- uwarunkowań wynikających z ustaleń projektu Gminnego Programu Rewitalizacji,
- działań związanych z realizacją ustaleń na obszarze objętym programem rewitalizacji.

Prognozę oddziaływania na środowisko sporządzono przy zastosowaniu metody indukcyjno-opisowej, polegającej na charakterystyce istniejących zasobów środowiska oraz łączeniu w całość posiadanych informacji o dotychczasowych mechanizmach funkcjonowania środowiska i wskazaniu, jakie potencjalne skutki mogą wystąpić w środowisku w wyniku realizacji ustaleń Programu. Posłużono się również metodą porównawczą, wykorzystującą wiedzę o funkcjonowaniu środowiska jako całości.

2. INFORMACJA O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ORAZ JEGO POWIAZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. CEL I ZAKRES GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Jastków na lata 2016 – 2023 ma znaczenie strategiczne i planistyczne. Dokument ten zawiera kluczowe, z punktu widzenia lokalnej społeczności oraz władz gminy, projekty rewitalizacyjne. Dodatkowo Program stanowi narzędzie kontroli i koordynowania realizacji zadań dla osiągnięcia celów stawianym rewitalizacji. Podejmowane w interesie publicznym działania dotyczą skoordynowanego procesu przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, których celem jest przywrócenie funkcjonalności poszczególnych terenów i stworzenie warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego na wskazanych obszarach.

Program Rewitalizacji zawiera delimitację obszarów zdegradowanych. Poglębianą diagnozę przeprowadzono przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, stanowiącą załącznik nr 1 do uchwały wyznaczającej przedmiotowe tereny. W dalszej części dokumentu znajduje się diagnoza istniejącego stanu na obszarach zdegradowanych wraz z identyfikacją potrzeb rewitalizacyjnych w gminie Jastków. Następnie scharakteryzowano opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi lokalnymi oraz wyższego rzędu. W dalszej części Programu planowane efekty procesu rewitalizacji – wizja terenu, a następnie przedstawiono cele rewitalizacji wraz ze wskazanymi kierunkami działań oraz opis planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także wskazano mechanizmy służące zapewnieniu komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz plan finansowy rewitalizacji. Dokument opisuje system wdrażania oraz sposób monitorowania i oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych. W ostatniej części dokumentu przedstawiono zakres zmian w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków, celem dostosowania wymienionych dokumentów do projektu GPR, o czym traktuje *art. 20 ust. 1 ustawy o rewitalizacji*.

Głównym celem Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Jastków jest **Podniesienie społecznej, gospodarczej i przestrzennej spójności obszarów kryzysowych poprzez realizację kompleksowych, komplementarnych i zintegrowanych projektów i działań rewitalizacyjnych**. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celów strategicznych w ramach poszczególnych sfer, a mianowicie poprzez:

- poprawę warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, promocję integracji i włączenia społecznego oraz poprawę dostępności oraz jakości usług publicznych;
- rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców;

- racjonalne kształtowanie przestrzeni publicznych oraz zapewnienie wysokiej dostępności i odpowiedniego standardu infrastruktury służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców;
- racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych i poszanowanie środowiska przyrodniczego.

2.2. POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Jastków na lata 2016 -2023 jest dokumentem o charakterze operacyjnym, którego podstawowym założeniem jest wyznaczenie ram dla skutecznej interwencji publicznej ukierunkowanej na wyznaczone obszary kryzysowe/problemowe. Dokument ten identyfikuje cele pozwalające na zniwelowanie kluczowych deficytów obszarów problemowych, które w ramach polityki gospodarczej, społecznej i ekologicznej powinny korespondować z założeniami na poziomie lokalnym, regionalnym oraz krajowym. Wobec powyższego, należy podkreślić, iż niniejszy projekt Programu jest z jednej strony zgodny z podstawowymi dokumentami o charakterze planistycznym i programowym oraz z drugiej strony, tworzy płaszczyznę zgodności pomiędzy poszczególnymi dokumentami z różnych dziedzin funkcjonowania społeczności lokalnej i samorządu. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Jastków na lata 2016 - 2023 jest komplementarny w swoich założeniach z dokumentami o charakterze programowym i strategicznym na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i wspólnotowym, co szeroko zostało omówione w projekcie GPR. W Prognozie ograniczono się do wypunktowania dokumentów, z którymi projekt GPR wykazuje silne powiązania. Należą do nich:

- Strategia rozwoju lokalnego gminy Jastków na lata 2015 – 2020;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Jastków na lata 2016 – 2020;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków;
- Plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Jastków;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011 – 2016 dla powiatu lubelskiego;
- Program rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019;
- Strategia rozwoju powiatu lubelskiego na lata 2016-2022 z perspektywą do roku 2030;
- Strategia Zintegrowanej Inwestycji Terytorialnej Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego;
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego;
- Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do roku 2030);
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022;
- Program Operacyjny Polska Wschodnia 2014 – 2020;

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020;
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020;
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
- Strategia rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa do 2020r.;
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego ;
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020;
- Strategia Rozwoju Kraju 2020;
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności;
- Europejski program walki z ubóstwem;
- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU ORAZ STANU ZASOBÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO

3.1. ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO

W Prognozie przeprowadzono analizę przyrodniczą obszaru rewitalizacji, z uwagi na konieczność określenia oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na funkcjonowanie środowiska naturalnego. W poszczególnych częściach charakterystyki obszaru odnoszono się do terenu całej Gminy Jastków.

3.1.1. Geologia i złoża kopalin

Zdecydowana większość obszaru gminy położona jest na Płaskowyżu Nałęczowskim, będącym częścią subregionu Wyżyna Lubelska. Północna jej część leży na Wysoczyźnie Lubartowskiej, będącej mezoregionem fizyczno – geograficznym w ramach Niziny Południowopolskiej. Najistotniejszym elementem budowy geologicznej jest niewątpliwie pokrywa lessowa, przeciętna licznymi wąwozami i dolinami rzek.

Na terenie gminy występują tereny predestynowane do występowania ruchów masowych ziemi, które koncentrują się wzdłuż doliny rzeki Ciemięgi oraz Czechówki¹. W gminie znajdują się 2 złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej (Płouszowice i Dębówka, obydwa o zasobach rozpoznanych szczegółowo) oraz 1 złożo surowców ilastych

¹ informacje na podstawie mapy poglądowej opracowanej w ramach projektu „System Osłony Przeciwośuwiskowej” sporządzonej przez Państwowy Instytut Geologiczny;

do produkcji kruszywa lekkiego (Dębówka o zasobach rozpoznanych wstępnie). Udokumentowane złoża kopalin nie mają wyznaczonych obszarów i terenów górniczych².

3.1.2. Rzeźba terenu

Obszar gminy stanowi płaskowyż o urozmaiconej rzeźbie lekko nachylony w stronę doliny Ciemięgi, której dno stanowi najniżej położony obszar w obrębie gminy. Współczesną rzeźbę powierzchni gminy uformowały procesy rozmywania lessów. Znaczna podatność lessu na erozję spowodowała powstanie licznych wąwozów lessowych, charakteryzujących się stromymi ścianami i wąskimi dnami. Najwyższymi wysokościami bezwzględными cechuje się środkowa część gminy z kulminacją w okolicach wsi Tomaszowice (239 m n.p.m.). Zasadniczym rysem morfologicznym gminy są głęboko wcięte w podłoże doliny rzeki Ciemięgi i Czechówki, a także płaskie obszary wierzchwinowe północnej krawędzi Wyżyny Lubelskiej.

Na terenie gminy występują umiarkowanie korzystne warunki fizjograficzne dla posadowienia nowych budynków. Ograniczenia występują na terenach o znacznych spadkach, dotyczy to głównie doliny rzeki Ciemięgi (gdzie nachylenie zboczy sięga miejscami nawet 20°) oraz stromych wąwozów.

3.1.3. Gleby

Pokrywą glebową gminy stanowią lessy i utwory lessowe, w związku z powyższym morfologia gleb jest dość jednolita. Pod względem przydatności rolniczej ten rodzaj skały macierzystej warunkuje występowanie gleb o bardzo wysokich klasach bonitacyjnych. Są to gleby brunatne właściwe, brunatne wylugowane i kwaśne oraz płowe. Pod względem bonitacyjnym przeważają gleby w II i IIIa klasie bonitacyjnej, zajmując ponad 92% ogółu gruntów ornych. Przeważają kompleksy 1- pszenney bardzo dobry i 2 – pszenney dobry, stanowiąc ponad 93% wszystkich gruntów ornych. Pozostałe gleby to gleby glejowe i mułowe, które wykształciły się w dolinach rzek. Tworzą one użytki zielone, które cechuje niższa wartość użytkowa, o czym świadczy przewaga klasy IV (45,4% użytków zielonych) i III (26,5%). W dnach wąwozów i suchych dolin występują deluwia, wykształcone we współczesnych procesach glebotwórczych z materiału budującego wysoczyzny lessowe. Z racji bardzo korzystnych uwarunkowań glebowych, teren gminy predestynowany jest do pełnienia funkcji gospodarczych, a głównie do intensyfikacji rolnictwa jako funkcji wiodącej dla całej gminy, w tym rolnictwa ekologicznego.

3.1.4. Erozja gleb

Gleby wyżyn lessowych są najbardziej narażone na degradację erozją wodną. Znaczna część powierzchni gminy jest zagrożona erozją silną i średnią, co kwalifikuje ją do pierwszego stopnia ochrony przeciwozyjnej. Największe zagrożenie erozją występuje na zboczach doliny rzeki Ciemięgi i jej dopływów, przy czym zauważa się, iż najbardziej narażona na to zjawisko jest dolina we wschodniej części gminy, dotyczy miejscowości: Snopków, Jastków, Piotrawin i Józefów. Zagrożenie erozją wodną występuje również na zboczach doliny Czechówki, a dotyczy to miejscowości Dąbrowica oraz Płuszwice.

² na podstawie bazy MIDAS opracowywanej przez Państwowy Instytut Geologiczny

Obszary zagrożone erozją średnią, silną i bardzo silną wymagają zabiegów przeciwoerozyjnych i kompleksowych melioracji przeciwoerozyjnych.³

Na obszarze gminy występuje również zagrożenie erozją wąwozową, której nasilenie zależy od zagęszczenia wąwozów. Najbardziej na erozję podatne są tereny wąwozów i ich strefy przykrawędziowe. Wskazane jest, by grunty orne były oddzielone od krawędzi wąwozów pasami zadrzewień lub zakrzaczeń. Na terenach lessowych charakterystycznym zjawiskiem jest erozja podziemna – sufozja. Charakteryzuje się ona tworzeniem podziemnych nisz erozyjnych, które mogą ulegać zapadaniu. Konieczne jest również właściwe odwadnianie, w przeciwnym razie sufozja może zagrażać istniejącym budynkom.

3.1.5. Zasoby wodne

Obszar gminy leży w dorzeczu Bystrzycy. Ze względu na budowę podłoża (utwory przepuszczalne) sieć rzeczna jest stosunkowo uboga. Główną oś hydrologiczną stanowi rzeka Ciemięga, która przepływa wąskim korytem, miejscami głęboko wciętym w podłoże lessowe. Dolina rzeki jest głęboka ze stromymi zboczami. Druga co do wielkości, rzeka Czechówka, płynie na niewielkim obszarze w południowo – wschodniej części gminy. W dnach dolin rzecznych i cieków wodnych występują tereny podmokłe, co jest wynikiem niewielkiego spadku rzek i nieprzepuszczalnego podłoża madowego.

Na terenie gminy, w dolinie rzeki Ciemięgi, znajdują się kompleksy i stawy położone w miejscowościach: Ożarów (7,5 ha), Panieńszczyzna (5 ha), Snopków, Tomaszowice (0,60 ha), Sieprawice (0,15 ha), Kolonia Dąbrowica (0,10 ha) oraz Dąbrowica (0,35 ha).

Na terenie gminy, pomiędzy Jastkowem a Snopkowem w strefie doliny rzeki Ciemięgi, znajdują się źródła dolinne, które cechuje proces stałego ich zaniku, na co niewątpliwie wpływa postępujący rozwój leja depresyjnego związanego z eksploatacją ujęcia wód podziemnych dla miasta Lublin „Sławinek”.

Obszar gminy znajduje się w obrębie 5 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), z których aż 4 są zagrożone derogacją⁴. Są to:

PLRW2000624689 – Ciemięga, obejmująca obszar niemal całej gminy. Zdecydowana większość projektów rewitalizacji ujętych w projekcie dokumentu znajduje się w obrębie przedmiotowej JCWP. Konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych spowodowana jest działalnością antropogeniczną, z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCWP;

PLRW200017249229 - Minina od źródeł do Ciemięgi, obejmująca północno – wschodnią część gminy, w tym miejscowości: Smugi, Jastków oraz Piotrawin. Konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych spowodowana działalnością antropogeniczną, z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCWP;

PLRW20006246729 – Czechówka, obejmująca południowo-wschodnią część gminy, w tym miejscowości: Dębówka, Barak, Dębowica, Kolonia Płuszwowice, Płuszwowice. Uniemożliwienie osiągnięcia założonych celów środowiskowych spowodowane jest rodzajem

³ Program zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich

⁴ derogacja – odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych

zagospodarowania zlewni. Brak jest środków technicznych umożliwiających przywrócenie odpowiedniego stanu wód w wymaganym okresie czasu;

PLRW2000623923 - Kurówka od źródeł do Białki bez Białki, obejmująca północne obrzeża gminy. Konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych spowodowana działalnością antropogeniczną, z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCWP.⁵

Dla zachowania walorów hydrograficznych zlewni (nierzadko o dużym znaczeniu dla rekreacji), w celu ochrony ilościowej i jakościowej zasobów wodnych ustanawia się, jako formę planistycznej ochrony hydrosfery, projektowane obszary ochronne zlewni wód powierzchniowych. Z obszaru gminy do ochrony planistycznej wskazuje się: zlewnię Bystrej, zlewnię górnej i środkowej Czechówki oraz zlewnię Ciemięgi, dla których należy ustalić szczegółowe zasady zagospodarowania. Gospodarowanie na terenie zlewni chronionych powinno uwzględniać:

- ochronę mokradeł, w tym dolin rzecznych oraz pozadolinnych podmokłości, bagien i torfowisk przed odwodnieniem;
- konieczność uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej;
- eliminację ognisk zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych.⁶

Zgodnie z podziałem hydrogeologicznym Polski, gmina Jastków położona jest w obrębie lubelsko-radomskiego regionu hydrogeologicznego, należącego do makroregionu Środkowopolskiego. Największe znaczenie w zaspokojeniu potrzeb wodnych obszaru mają warstwy wodonośne występujące w utworach kredowych, czwartorzędowych i trzeciorzędowych, które niemal na całym obszarze gminy tworzą jeden zbiornik wodonośny. Wody piętra czwartorzędowego mają znaczenie lokalne. Występują bardzo płytko, tworząc tereny stale i okresowo podmokłe (dot. dolin rzek Ciemięgi i Czechówki). Wody piętra kredowego stanowią główny użytkowy poziom wodonośny, których głębokość występowania ściśle uzależniona jest od ukształtowania terenu. W strefach zboczowych wody zalegają na głębokości kilku metrów, zaś na wierzchołkach głębokość sięga 15 - 30 m. W związku z brakiem odpowiedniej izolacji (przepuszczalne podłoże o wysokim współczynniku filtracji) oraz wzmożoną eksploatacją wód podziemnych, wody podziemne występujące na terenie gminy zaliczone zostały jako obszary wysokiej ochrony, z uwagi na stopień zagrożenia wód podziemnych. Silnym zagrożeniem zanieczyszczeniami wód podziemnych (czas pionowej migracji 5-25 lat) cechują się obszary całej gminy (za wyjątkiem dolin rzecznych). Dodatkowo znaczne obszary gminy (dot. miejscowości: Smugi, Snopków, Jastków, Panieńszczyzna, Natalin, Dębówka, Barak, Dąbrowica, Płuszwice Kolonia, Płuszwice, Tomaszowice, Tomaszowice Kolonia, Sieprawice) znajdują się w obszarze szczególnej ochrony, wyznaczonym na podstawie oceny potencjalnego zagrożenia wód w GZWP Nr 406. Należy podkreślić, iż specjalną ochroną planistyczną obejmuje się zasoby wód podziemnych występujące na terenie całej gminy. Jest to obszar występowania wód kredowych silnie narażonych na zanieczyszczenia powierzchniowe ze względu na brak warstw izolujących. Celem ochrony jest zachowanie wgłębnych poziomów wodonośnych z czystymi wodami do wykorzystania w przyszłości. Głównym rygorem jest zakaz lokalizacji obiektów, które

⁵ nazwy jednolitych części wód powierzchniowych JCWP zgodnie z Planem gospodarowania wodami dorzecza Wisły, M.P. 2011 Nr 49 poz. 549

⁶ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego przyjęty Uchwałą Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.;

mogą mieć ujemny wpływ na wody podziemne, a także nakaz likwidacji punktowych ognisk zanieczyszczeń.

3.1.6. Klimat

Klimat gminy posiada cechy klimatu przejściowego: umiarkowanego kontynentalnego i klimatu morskiego, jednocześnie charakteryzuje się podwyższoną wilgotnością w porównaniu z pozostałą częścią województwa lubelskiego. Ścieranie się mas powietrza powoduje dużą zmienność stanów pogody. Przeważają wiatry zachodnie, słabe i bardzo słabe. Największy wpływ na cechy klimatu lokalnego ma rzeźba. Wyraźne zróżnicowanie klimatyczne występuje pomiędzy dolinami rzecznyymi i terenami wierzchowinowymi. Zarysowuje się lokalne zróżnicowanie podstawowych elementów meteorologicznych w zależności od nachylenia terenu i ekspozycji. Obszary wierzchowinowe są dobrze przewietrzane, charakteryzują się większymi prędkościami wiatru. Powietrze w dolinach rzek Ciemięga i Czechówka oraz w suchych dolinach i obniżeniach ma większą wilgotność względną. Równoleżnikowy przebieg doliny Ciemięgi stwarza bardzo korzystne warunki do przewietrzania ciągów zabudowy z uwagi na przewagę południowo-zachodnich i zachodnich wiatrów.

3.1.7. Zbiorowiska roślinne

Różnorodność biologiczna szaty roślinnej w gminie wynika z warunków siedliskowych kształtowanych przez rzeźbę terenu, stosunki wodne oraz mikroklimat. Dominują siedliska żyzne, wykształcone na podłożu lessowym. Stosunkowo największa zgodność pomiędzy roślinnością rzeczywistą a typem siedliska naturalnego występuje w dolinach rzeki Ciemięgi i Strugi Tomaszowskiej. Na terenie gminy wyróżnia się kilka podstawowych typów siedlisk przyrodniczych, tj.: zbiorowiska wodne i szuwarowe, łąkowo – pastwiskowe, leśne i zaroślowe oraz synantropijne.

3.1.8. Fauna

Najbardziej wartościowe środowiska związane z bytowaniem cennych gatunków fauny zostały stwierdzone w kompleksach leśnych, które pomimo zajmowania niewielkich powierzchni w zachodnim, południowo – zachodnim i wschodnim skraju gminy, cechują się znaczną zawartością i stosunkowo dużą różnorodnością. Powszechnie spotyka się na obszarze gminy bobra, dzika, zając szara, sarnę polną, jeża, tchórza, lisa, łasicę i kunę domową.

3.1.9. Powiązania przyrodnicze

Największe predyspozycje do kształtowania powiązań przyrodniczych mają tereny związane z dolinami rzek. W systemie przyrodniczym gminy najważniejszą rolę odgrywają:

- ✓ dolina rzeki Ciemięgi – obszar o znaczeniu ponadregionalnym – fragment doliny objęty ochroną przyrodniczą w postaci Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi”, dolina rzeki łączy od wschodu Nadwieprzański PK z położonym na zachód Kazimierskim PK. Zwraca się uwagę, iż w dolinie rzeki, z uwagi na miejsca szczególnego nagromadzenia występowania cennych gatunków roślin i zwierząt, wyróżniono węzły ekologiczne;
- ✓ las w obszarze krawędzi Wyżyny Lubelskiej – obszar o znaczeniu regionalnym.

Lokalne znaczenie posiadają kompleksy leśne, które mimo małych powierzchni, cechują się urozmaiconym składem gatunkowym drzewostanów. W krajobrazie rolniczym, kompleksy leśne stanowią matecznik dla wielu gatunków, a także spełniają rolę obszarów węzłowych, zasilać w gatunki tereny rolne, szczególnie w przypadku jego wzbogacenia przez gatunki wodne. Spośród obszarów, wymagających podjęcia działań naprawczych wymienić należy dolinę rzeki Ciemięgi. Ukierunkowanie i odpowiednie skoordynowanie działań jest szansą dla nowej jakości nadrzecznej przestrzeni publicznej i poprawy funkcjonowania doliny rzecznej, co powinno się przysłużyć podwyższeniu jakości życia mieszkańców oraz zwiększeniu potencjału turystycznego. Zwraca się uwagę, iż druga co do wielkości w gminie, rzeka Czechówka, stanowiąca dawniej ważne pasmo przemieszczania się gatunków, obecnie utraciła tę funkcję z uwagi na zbyt duży wpływ czynników antropogenicznych.

3.1.10. Walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe gminy oraz stan ich ochrony

O walorach przyrodniczych i krajobrazowych decydują czynniki naturalne w postaci rzeźby terenu, elementy pokrycia naturalnego (las i inne formy zieleni) oraz czynniki antropogeniczne, mające swój wyraz w historycznym, a także współczesnym zagospodarowaniu terenu.

3.1.10.1. Osobliwości przyrody ożywionej i nieożywionej

Przynależność fizycznogeograficzna gminy decyduje o jej wartości zarówno przyrodniczej jak i krajobrazowej. Zasadniczymi elementami krajobrazu są płaskie obszary wierzchwinowe północnej części gminy wraz z dolinami rzek Ciemięgi i Czechówki oraz płaskowyż o urozmaiconej rzeźbie z licznymi systemami wąwozów lessowych. Dolina rzeki Ciemięgi stanowi korytarz ekologiczny rangi regionalnej, wyznaczony w Polskiej Sieci Ekologicznej (ECONET-PL). Jest to dolina rzeczna, wcinająca się w pokrywę lessową i skały pod nią zalegające. Dolina miejscami jest kręta, posiada płaskie dno o zmiennej szerokości, a także strome, a nawet bardzo urwiste zbocza na niektórych odcinkach swojego biegu. Wzdłuż doliny rzeki Ciemięgi, obserwuje się kumulację rzadkich roślin łąkowych, wodnych, a także leśnych (olsów). Miejscem szczególnego nagromadzenia roślin wodnych, a także miejscem bytowania wielu gatunków zwierząt, zwłaszcza ptaków, są stawy w miejscowości Ożarów (zachodnia część gminy). Obszarem występowania cennych gatunków roślin i zwierząt są Jary Snopkowskie, położone na północ od miejscowości Snopków. Dolina rzeki od przecięcia drogi krajowej Nr 12 w kierunku zachodnim, cechuje się trwałym nagromadzeniem gatunków zagrożonych, istotnych dla zachowania różnorodności biologicznej (biocentra).⁷

Z uwagi na wysoką jakość gleb, kompleksy leśne zajmują niewielkie powierzchnie. Atrakcyjność krajobrazową, florystyczną i faunistyczną zwiększa znacznie rozdrobnienie pól, doliny niewielkich cieków oraz lokalnie podmokłe i zabagnione obniżenia terenowe.

Krajobraz rolniczy gminy zasługuje na uwagę, z punktu widzenia walorów ornitofauny. Ze względu na zajmowane siedlisko w krajobrazie wyodrębnia się następujące grupy

⁷ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego przyjęty Uchwałą Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.;

ptaków: osiedli wiejskich, pól uprawnych, łąk i pastwisk, zadrzewień śródpolnych. W odniesieniu do przyrody nieożywionej w grupie osobliwości z pewnością wymienić należy wąwozy lessowe.

3.1.10.2. Ochrona przyrody

Na podstawie przepisów *ustawy o ochronie przyrody*, terenem który uzyskał status obszaru chronionego, jest wschodnia część miejscowości Snopków o wyjątkowych walorach przyrodniczych, zajmując niemal 37% powierzchni sołectwa. Obszar ten w większości stanowią tereny rolne, niewielkie kompleksy leśne, doliny rzeczne, stawy, a także tereny częściowo zabudowane. Wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, jest wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem. Istotnym czynnikiem, który pozwoli osiągnąć rentowny produkt i ofertę turystyczną, będzie rewitalizacja zdegradowanej doliny rzeki Ciemięgi.

Ponadto w formie pomników przyrody objęte zostały:

- aleja 160 lip drobnolistnych przy drodze Płuszwice – Tomaszowice;
- modrzew europejski w parku podworskim w miejscowości Tomaszowice;
- 4 kasztanowce zwyczajne w parku podworskim w miejscowości Tomaszowice;
- orzech szary w parku podworskim w miejscowości Tomaszowice.

Wzdłuż doliny rzeki Ciemięgi, przepływającej przez obszar całej gminy na kierunku wschód – zachód, planowane jest powiększenie istniejącego Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi”, obejmując swym zasięgiem najcenniejsze elementy przyrody, w tym planowany rezerwat przyrody w pobliżu miejscowości Snopków z szeregiem rzadkich roślin. Przekształcenia środowiska doliny rzecznej, w tym zanieczyszczenie wód, spowodowało zakłócenie ciągłości funkcjonującego układu krajobrazowego i utratę jej atrakcyjności rekreacyjnej. Jako szansę dla nowej jakości przestrzeni nadrzecznej i poprawy funkcjonowania doliny rzecznej postrzega się jej rewitalizację. Działania naprawcze wskazane są dla rzek, które mogą być wykorzystywane na cele turystyczne, a takim użytkowaniem mogłaby z powodzeniem szczyć się rzeka Ciemięga. W grupie działań naprawczych służących poprawie stanu środowiska przyrodniczego zarówno rzeki jak i całej doliny oraz poprawie walorów krajobrazowych i turystyczno – rekreacyjnych wymienić należy: urządzenia miejsc biwakowych z infrastrukturą sanitarną, czy też budowę zbiorników wodnych celem zwiększenia możliwości retencyjnych obszaru i poprawie ochrony przed powodzią, itp

Dodatkowo obszary cechujące się wybitnymi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi, predestynuje się do objęcia ochroną prawną w formie:

- pomników przyrody w miejscowościach: Miłocin, Ługów, Kolonia Sieprawice, Jastków, Smugi, Snopków, Kolonia Płuszwice;
- użytków ekologicznych w miejscowościach: Ożarów (stawy i łąki) i Moszenki (łąki);
- zespołów przyrodniczo – krajobrazowych w miejscowościach: Jastków (las łęgowy), Kolonia Sieprawice (lasy i łąki), Moszna (lasy i łąki), Snopków (wąwóz, las grądowy).

3.1.10.3. Walory krajobrazu przyrodniczego

Niezależnie od długotrwałej antropopresji jakiej poddawane jest środowisko przyrodnicze gminy (dotyczy zwłaszcza rozwoju rolnictwa i osadnictwa), cechuje się ono nadal dużymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi.

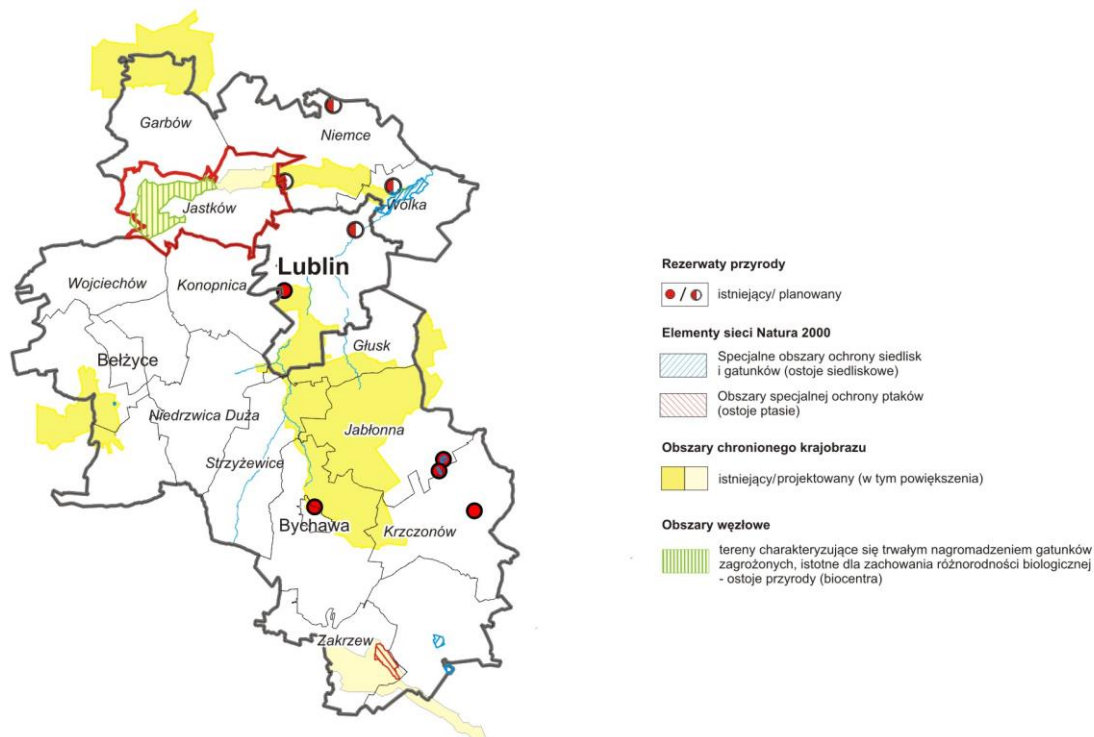
Największym stopniem zachowania naturalnych walorów przyrodniczych cechuje się koryto rzeki Ciemięgi, wcinające się w pokrywę lessową. Występuje tu nagromadzenie roślinności wodnej i przywodnej, a ślady człowieka praktycznie tu nie występują.

W obszarze gminy występują tereny o krajobrazie przyrodniczym, cechującym się przestrzenną przewagą mało zmienionych przez człowieka przyrodniczych składników krajobrazu. Są to ekosystemy, których funkcjonowanie jest regulowane przez procesy naturalne. Najlepszym przykładem takiego ekosystemu jest naturalna dolina rzeki Ciemięgi, która zachowała wiele cech naturalnych, co predestynuje do uznania ją za seminaturalny krajobraz dolinowy, o wysokich walorach przyrodniczych. Cechuje się on obecnością łąk, najczęściej wilgotnych, urozmaiconych zadrzewieniami łągowymi i olszowymi, torfiankami, które mimo pochodzenia antropogenicznego, upodobniły się do zbiorowisk naturalnych w wyniku sukcesji naturalnej.

Zdecydowanie mniej zachowane walory krajobrazowe cechują krajobraz pseudonaturalny, który w obszarze analizy reprezentowany jest przez krajobraz polno – leśny.

Monotonii krajobrazu rolniczego gminy zapobiegają takie elementy przyrodnicze jak: zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne.

Rycina 1. Ochrona przyrody w gminie Jastków

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, Lublin 2015 r.

3.1.10.4. Walory krajobrazu kulturowego

Najcenniejsze zasoby dziedzictwa kulturowego gminy Jastków zostały wpisane do rejestru zabytków i są to:

- ✓ zespół pałacowo-parkowy w Tomaszowicach obejmujący pałac, kaplicę pałacową, park i ogrodzenie - (nr rej. A/723);
- ✓ zespół dworsko-parkowy w Ługowie obejmujący dwór i park - (nr rej. A/737);
- ✓ zespół pałacowo-parkowy w Jastkowie (położony na gruntach wsi Panieńszczyzna) obejmujący pałac, kordegardę i park z aleją dojazdową (nr rej. A/736);
- ✓ cmentarz wojenny Legionistów z I wojny światowej położony w Jastkowie (nr rej. A/1007);
- ✓ zespół pałacowo-parkowy w Snopkowie obejmujący pałac i park (nr rej. A/528); wieża pałacowa wraz z fundamentami i piwnicami dawnego pałacu w zespole pałacowo-parkowym w Dąbrowicy (nr rej. A/290);
- ✓ dwór z otoczeniem w Moszenkach (nr rej. A/799)

oraz 220 stanowisk archeologicznych.

3.2. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA OBSZARU GMINY JASTKÓW

3.2.1. Stan czystości powietrza atmosferycznego

Brak punktów pomiarowych oraz sieci monitorujących stężenie zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery na terenie gminy Jastków utrudnia ocenę jakości powietrza. Źródła informacji na temat jakości powietrza pochodzą głównie z raportów Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie. Średnie dane roczne, dobowe i jednogodzinne stężeń poszczególnych gazów to wynik oszacowania wielkości zanieczyszczeń na podstawie punktów pomiarowych rozlokowanych na terenie regionu lubelskiego. Powietrze atmosferyczne jest czynnikiem, który w sposób bezpośredni decyduje o warunkach życia człowieka. Na terenie gminy tło zanieczyszczeń powietrza kształtują źródła naturalne i antropogeniczne. Źródła naturalne mają główny udział w opadzie pyłu. Są nimi: pola uprawne (z których wywiewany jest pył, w tym pył lessowy, który powstaje w wyniku erozji wietrznej wierzchowin, szczególnie silnej w okresie długotrwałej suszy letniej), roślinność (źródło pyłków roślinnych, których stężenie w powietrzu nasila się w porze kwitnienia traw i drzew) oraz drogi (z których wskutek ruchu samochodowego jest porywany pył). Wśród antropogenicznych źródeł zagrożenia powietrza wymienia się:

- ✓ lokalne punktowe źródła zanieczyszczeń (paleniska domowe, małe kotłownie), emitujące pył, tlenki azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla;
- ✓ transport, emitujący tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory oraz metale ciężkie.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest transport – jego oddziaływanie skupione jest wzdłuż tras komunikacyjnych przebiegających przez gminę. Najbardziej szkodliwe dla czystości powietrza są zanieczyszczenia powodowane przez ciężki ruch samochodowy na drodze krajowej nr 12, biegnącej w gminie wspólnie z drogą krajową nr 17 (stanowiąc główne połączenie Warszawy, Poznania, Łodzi z przejściami granicznymi w Dorohusku

i Hrebennem) oraz na drodze wojewódzkiej nr 830, łączącej Lublin z Nałęczowem (uzdrowisko) i z Kazimierzem Dolnym (miejscowość turystyczna).

Obszar gminy charakteryzuje się dobrą jakością powietrza atmosferycznego, na co wpływ ma niewątpliwie rolniczy charakter terenu stanowiącego przedmiot analizy, a także brak przemysłu, który stanowiłby źródło generowania związków zanieczyszczających powietrze atmosferyczne (na terenie gminy zlokalizowane są głównie zakłady usługowe).

3.2.2. Stan czystości hydrosfery

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód są zanieczyszczenia zawarte w spływach powierzchniowych z terenów zurbanizowanych, nieuporządkowana gospodarka ściekowa w wiejskich jednostkach osadniczych oraz nieumiejętne nawożenie mineralne i organiczne. Na stopień zanieczyszczenia wód powierzchniowych niewątpliwie wpływa również rodzaj skały macierzystej, którą w gminie stanowią głównie lessy. Właściwości utworów lessowych sprawiają, iż gleby cechują się dużym zagrożeniem na degradację erozją wodną. Jednym z najpoważniejszych problemów wywoływanych przez erozję wodną gleb jest zanieczyszczanie wód powierzchniowych poprzez wprowadzanie do nich wraz ze spływem powierzchniowym znacznych ilości wyerodowanego materiału glebowego, co w efekcie powoduje zwiększenie ilości zawiesin.

Na obszarze gminy, rzekami objętymi stałym monitoringiem jakości wody są rzeki: Ciemięga oraz Czechówka. Ocenę stanu/potencjału ekologicznego dla wymienionych JCWP wykonano w 2013 roku. W przypadku obu rzek punkty pomiarowo – kontrolne znajdowały się poza granicami gminy Jastków. W obrębie JCWP Ciemięga (PLRW20006246489) jakość wód badana była w punktach pomiarowo – kontrolnych: Krężniczanka – Krężnica Jara (gm. Bełżyce) oraz Pliszczyn (gm. Wólka). Jakość wód oceniona została następująco:

- ocena stanu/potencjału ekologicznego – Krężnica Jara – umiarkowany, stan – zły;
- ocena stanu/potencjału ekologicznego Pliszczyn – słaby, stan – zły.

W obrębie JCWP Czechówka (PLRW20006246729) jakość wód badana była w punkcie pomiarowo – kontrolnym Ogród Botaniczny (m. Lublin). Jakość wód oceniona została następująco:

- ocena stanu/potencjału ekologicznego jednolitej części wód – słaby, stan – zły.

W *Programie gospodarowania wodami dorzecza Wisły*, JCWP Ciemięga i JCWP Czechówka, wskazane zostały jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Gmina Jastków położona jest w obrębie jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o nr 107. JCWPd nr 107 znajduje się w regionie Środkowej Wisły (subregion wyżynny) i zajmuje powierzchnię 5326,24km². Region hydrogeologiczny wg Atlasu Hydrogeologicznego Polski 1995 r.: IX – lubelsko – podlaski. Strefa aktywnej wymiany wód w obrębie kredy górnej sięga 100 – 150 m p.p.t. Użytkowe poziomy wodonośne związane są z tą strefą. Wody o mineralizacji >1g/dm³ występują w utworach kredy dolnej, jury oraz niektórych ogniw paleozoiku. Strop kredy dolnej występuje na głębokości 450 – 1100m. JCWPd 107 charakteryzuje się nadwyżką zasobów wód podziemnych w odniesieniu do wielkości poboru, wynoszącego ok. 15% wielkości zasobów. Na obszarze JCWPd nie występują zanieczyszczenia wód podziemnych. Są to wody dobrej jakości, wymagają na ogół prostego uzdatniania. W latach 2010 i 2012 dokonano oceny stanu chemicznego oraz stanu

jednolitych części wód. Ocena stanu chemicznego JCWPd 107 przeprowadzona w latach 2010 i 2012 wykazuje, iż wody tej JCWPd cechują się dobrym stanem chemicznym. Jednostka JCWPd 107 określona została jako zagrożona w Planie gospodarowania wodami dorzecza Wisły, przy czym podkreślić należy iż to zagrożenie odnosi się do stanu ilościowego. Dla jednostki określono derogację ze względu na znaczący pobór wody z poziomu kredowego przez ujęcia wody aglomeracji lubelskiej. Natomiast stan chemiczny jest dobry i utrzymuje się na tym poziomie przynajmniej od 2007 roku

3.2.3. Stan czystości pedosfery

Na terenie gminy, największe zagrożenie dla jakości gleb, stwarza nadmierne stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Dodatkowo gleby w pasach drogowych tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu, znajdują się pod wpływem zanieczyszczeń komunikacyjnych tj.: metale ciężkie, chlorki i fenole. Do takich tras zaliczyć należy: drogę krajową nr 12, która pokrywa się z drogą krajową nr 17 dodatkowo drogę wojewódzką nr 830. Gmina Jastków zalicza się do terenów o stosunkowo niewielkim udziale gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych (41-60%).

3.2.4. Jakość klimatu akustycznego

Hałas stanowi uciążliwość środowiskową uznawaną za jeden z ważniejszych powodów pogarszania się standardów życia mieszkańców. Głównym źródłem hałasu na przedmiotowym terenie jest ruch komunikacyjny odbywający się drogami krajowymi, drogą wojewódzką, drogami powiatowymi oraz gminnymi. Na terenie gminy, nie jest badany poziom hałasu komunikacyjnego, w ramach monitoringu środowiska. Nie mniej należy sądzić, iż do tras o największym natężeniu ruchu, a tym samym emitujących największe poziomy hałasu zalicza się drogi krajowe nr 12 oraz 17. Najbardziej uciążliwe są pojazdy ciężkie, z których 80% emituje hałas o poziomie większym niż 80 dB, z czego 40% o poziomie większym do 85 dB. Z uwagi na fakt, iż na przedmiotowym terenie nie ma zlokalizowanych uciążliwych zakładów przemysłowych nie występują tu większe zanieczyszczenia klimatu akustycznego związane z działalnością tego sektora gospodarczego.

3.2.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Najpowszechniejszymi sztucznymi źródłami pól elektromagnetycznych występującymi w środowisku są:

- ✓ linie i stacje elektroenergetyczne – źródła pól elektrycznych i magnetycznych o częstotliwości 50 Hz;
- ✓ instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne – urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne o częstotliwości od ok. 0,1 MHz do ok. 100 GHz.

Gmina Jastków w 2013 roku została objęta badaniami promieniowania elektromagnetycznego (PEM). Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3 000 MHz uzyskanych dla punktu pomiarowego wyniosła 0,21 V/m i była zdecydowanie niższa od wartości dopuszczalnej wynoszącej 7 V/m.

4. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI USTALEŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE GMINNEGO PROGRAMU

Realizacja ustaleń projektu Gminnego Programu Rewitalizacji przyczyni się do zrównoważonego wzrostu gminy poprzez adresowane wsparcie dla przedsięwzięć w celu rozwiązania zidentyfikowanych problemów społecznych, przestrzennych, środowiskowych i gospodarczych gminy. Program Rewitalizacji zakłada koncentrację działań rozwojowych samorządu gminy w określonych sferach strategicznej interwencji. Brak ich realizacji może negatywnie oddziaływać na dalszy rozwój gminy. Największe efekty powinno się uzyskać w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowej. Do potencjalnych zmian zachodzących w gminie w przypadku braku realizacji założeń zawartych w Gminnym Programie Rewitalizacji zalicza się:

- pogorszenie się sytuacji gospodarczej w gminie, poprzez zmniejszenie się jej atrakcyjności dla inwestorów i brak powstawania nowych firm, czego konsekwencją będzie wzrost bezrobocia, co z kolei przyczyni się do pogorszenia jakości życia mieszkańców (dotyczy zwłaszcza projektów: 8, 15);
- dalsze zagrożenie suszą (dotyczy projektu 4);
- pogorszenie lokalnego krajobrazu w wyniku braku rewitalizacji obszarów zdegradowanych (dotyczy zwłaszcza projektów: 1, 3, 11, 16, 17, 18, 19);
- pogorszenia atrakcyjności gminy związanej z brakiem wystarczającej liczby ośrodków pełniących funkcje kulturalne i rekreacyjne (dotyczy zwłaszcza projektów: 1, 3, 4, 5, 11, 16, 17, 18, 19);
- wzrost niezadowolenia mieszkańców, spowodowany ograniczoną możliwością spędzania czasu wolnego (dotyczy zwłaszcza projektów: 1, 3, 4, 5, 11, 16, 17, 18, 19),
- pogorszenie atrakcyjności gminy przez wzrost degradacji obiektów zabytkowych i pozostałych budynków (dotyczy zwłaszcza projektów 3 i 11);
- wzrost zanieczyszczenia powietrza poprzez brak realizacji zadań z zakresu termomodernizacji budynków (dotyczy zwłaszcza projektów: 6, 13);
- degradacja tkanki mieszkaniowej (dotyczy zwłaszcza projektu 13),
- ograniczony dostęp do właściwej infrastruktury, usługowej, oświatowej, kulturalnej i rekreacyjno-wypoczynkowej (dotyczy zwłaszcza projektów: 1, 2, 3, 4, 5, 11, 16, 17, 18, 19);
- pogorszenie jakości wód powierzchniowych (dotyczy zwłaszcza projektów: 7, 12);
- powiększające się zagrożenie dotyczące bezpieczeństwa mieszkańców (dotyczy zwłaszcza projektu 10).

5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY ŚRODOWISKOWE ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI USTALEŃ GPR

5.1. PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW CHRONIONYCH

W procesie planistycznym, dotyczącym możliwości realizacji w obszarze gminy projektów rewitalizacyjnych, przeanalizowano szereg zagadnień, które mogłyby stanowić kwestie problematyczne z punktu widzenia realizacji ustaleń projektu Programu. Biorąc pod uwagę uwarunkowania środowiskowe, aktualny stan zagospodarowania oraz charakter projektowanych projektów rewitalizacji, skoncentrowano się na zagadnieniach opisanych poniżej, które mogą stać się potencjalnym źródłem problemów w zakresie ochrony środowiska.

Ochrona przyrody

Na terenie gminy Jastków znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi”, ustanowiony Uchwałą Nr XI/56/90 WRN w Lublinie z dn.26.02.1990 r. w sprawie utworzenia systemu parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu na terenie woj. lubelskiego (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 13, poz.14). W 2006 roku uchwalono Rozporządzenie Nr 42 Wojewody Lubelskiego z 17.02.2006 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 31 marca 2006 r. Nr 65 , poz. 1227) w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu "Dolina Ciemięgi". Obszar doliny rzeki Ciemięgi objęty został ochroną przyrodniczą ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Obszar objęty ochroną przyrodniczą, na terenie gminy Jastków obejmuje część miejscowości Snopków. Wg Rozporządzenia powołującego obszar chronionego krajobrazu, na terenie tym zakazuje się:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor i legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r.- Prawo ochrony środowiska;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub

przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;

- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

W obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi” projekt Programu Rewitalizacji dopuszcza realizację projektów rewitalizacyjnych, tj.: strefa rekreacji w Snopkowie (11), rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej (12) oraz poprawa efektywności energetycznej budynków wspólnoty mieszkaniowej w Snopkowie (13).

Ochrona zasobów wodnych

Zlewnie wód powierzchniowych chronione są prawnie poprzez obejmowanie ich statusem obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych. Ochrona wód według *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity z dnia 19 kwietnia 2016 roku, Dz. U. 2016, poz. 672)* polega na zapewnieniu ich jak najlepszej jakości, w tym utrzymywanie ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej, w szczególności przez utrzymywanie jakości wód powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach oraz doprowadzanie jakości wód co najmniej do wymaganego przepisami poziomu, gdy nie jest on osiągnięty.

Wody podziemne i obszary ich zasilania podlegają ochronie, polegającej w szczególności na zmniejszaniu ryzyka zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszary ich zasilania oraz utrzymywaniu równowagi zasobów tych wód, o czym mówi *art. 98 pkt 1 ustawy Prawo ochrony środowiska*.

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, *ustawa Prawo wodne* przewiduje możliwość ustanowienia stref ochronnych ujęć wody oraz obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych, w których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wody w celu ochrony zasobów tych wód przed degradacją.

Obszar objęty projektem GPR znajduje się w obszarze GZWP Nr 406 Lublin. W związku z brakiem odpowiedniej izolacji oraz wzmożoną eksploatacją wód podziemnych, dla obszarów szczególnie narażonych na degradację wód podziemnych, zwłaszcza wychodni zawodnionych utworów kredowych, na podstawie *art. 59 ust. 2 ustawy Prawo wodne* dopuszcza się wprowadzenie do zasad zagospodarowania przestrzennego i użytkowania terenów zakazów wznoszenia obiektów budowlanych oraz wykonywania robót lub innych czynności, które mogą spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów lub wód. Projekt ochrony GZWP Nr 406 według dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla zbiornika wód „Lublin” nie proponuje wprowadzenia w omawianym obszarze szczególnych ograniczeń w zagospodarowaniu. Niemniej jednak realizacja ustaleń projektu GPR

na obszarze GZWP Nr 406 wymagać będzie stosowania się do zasad ustalonych w *Dokumentacji określającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP Nr 406 (Lublin)*. Wszystkie projekty rewitalizacyjne realizowane będą w granicach GZWP Nr 406.

Na terenie gminy, eksploatowanych jest 5 ujęć wód głębinowych w miejscowościach: Płouszowice, Jastków, Snopków, Ożarów, Sieprawki. Eksploatowane ujęcia wody posiadają rezerwy w zakresie możliwości poboru wody. Wszystkie ujęcia posiadają wyznaczone zgodnie z *ustawą Prawo wodne* strefy ochrony bezpośredniej ujęć wody, w obrębie których zabronione jest użytkowanie gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Jeden z projektów dotyczy modernizacji ujęcia wody w Jastkowie. Ujęcia wody nie mają wyznaczonej strefy ochrony pośredniej w w/wym. miejscowościach.

Naczelnym celem w zakresie ochrony zasobów wodnych, jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Cel ten jest realizowany m. in. przez opracowanie dla każdego wydzielonego w Polsce obszaru dorzecza planu gospodarowania wodami. Jednym z narzędzi mającym na celu usprawnienie procesu osiągania celów środowiskowych jest realizacja ustaleń *Planu gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Wisły* (MP 2011 Nr 49, poz. 549), który jest podstawowym dokumentem planistycznym w zakresie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. Zgodnie z art. 13 ust. 7 RDW, plany gospodarowania wodami muszą być poddawane przeglądowi i uaktualnianie najpóźniej w ciągu 15 lat, licząc od wejścia w życie przytoczonej powyżej Dyrektywy, czyli do 22 grudnia 2015 roku, a następnie aktualizowane co 6 lat. Aktualizacja planów gospodarowania wodami jest przyjmowana przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia, kierując się koniecznością osiągnięcia celów środowiskowych oraz powszechnym charakterem Planu gospodarowania wodami. **Obecnie trwa procedura legislacyjna projektu aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.** Celem środowiskowym dla jednolitych części wód powierzchniowych jest ochrona, poprawa oraz przywracanie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, aby osiągnąć dobry stan tych wód, a także zapobieganie pogorszeniu ich stanu. Wśród celów środowiskowych dla wód podziemnych wymienia się: zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń; zapobieganie pogarszaniu oraz poprawa ich stanu; oraz ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan. W myśl art. 38j ustawy *Prawo wodne*, dopuszczalne jest nieosiągnięcie dobrego stanu ekologicznego oraz niezapobieżenie pogorszeniu stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych jeżeli:

- ✓ podejmowane są wszelkie działania, aby łagodzić skutki negatywnych oddziaływań na stan jednolitych części wód;
- ✓ przyczyny zmian i działań, są uzasadnione nadrzędnym interesem publicznym, a pozytywne efekty dla środowiska i społeczeństwa związane z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa oraz zrównoważonym rozwojem przeważają nad korzyściami utraconymi w następstwie tych zmian i działań;
- ✓ zakładane korzyści wynikające ze zmian i działań, nie mogą zostać osiągnięte przy zastosowaniu innych działań, korzystniejszych z punktu widzenia interesów środowiska, ze względu na negatywne uwarunkowania wykonalności technicznej lub nieproporcjonalnie wysokie koszty w stosunku do spodziewanych korzyści.

Obszar gminy znajduje się w obrębie 5 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), z których według Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły z 2011 roku, aż 4 są zagrożone derogacją⁸. Są to: **PLRW2000624689 – Ciemięga**, obejmująca obszar niemal całej gminy. Zdecydowana większość projektów rewitalizacji ujętych w projekcie dokumentu znajduje się w obrębie przedmiotowej JCWP (dotyczy projektów: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 19); **PLRW200017249229 - Minina od źródeł do Ciemięgi**, obejmująca północno – wschodnią część gminy, w tym miejscowości: Smugi, Jastków oraz Piotrawin; **PLRW20006246729 – Czechówka** obejmująca południowo-wschodnią część gminy, w tym miejscowości: Dębówka, Barak, Dębowica, Kolonia Płuszwowice, Płuszwowice (dotyczy projektów 17, 18); **PLRW2000623923 - Kurówka od źródeł do Białki bez Białki**, obejmująca północne obrzeża gminy. Należy w tym miejscu wyraźnie podkreślić, iż według projektu Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, jedynie PLRW20006246729 – Czechówka dalej posiada status JCWP zagrożonej osiągnięciem celów środowiskowych. Pozostałe JCWP o kodach: PLRW2000624689 – Ciemięga, PLRW200017249229 - Minina od źródeł do Ciemięgi oraz PLRW2000623923 - Kurówka od źródeł do Białki bez Białki posiadają status niezagrażonych osiągnięciem celów środowiskowych.

Gmina Jastków położona jest w obrębie jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) o nr 107 według Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły z 2011. Wszystkie projekty rewitalizacji ujęte w projekcie dokumentu znajdują się w obrębie tej jednostki planistycznej. JCWPd 107 określona została jako zagrożona w *Planie gospodarowania wodami dorzecza Wisły*. Dla jednostki określono derogację ze względu na znaczący pobór wody z poziomu kredowego przez ujęcia wody aglomeracji lubelskiej. Należy w tym miejscu wyraźnie podkreślić, iż według projektu Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, gmina Jastków znajduje się w obrębie jednostki planistycznej JCWPd89, posiadającej status niezagrażonej osiągnięciem celów środowiskowych.

Ochrona zabytków i dóbr materialnych

Najcenniejsze zasoby dziedzictwa kulturowego gminy Jastków zostały wpisane do rejestru zabytków i są to:

- ✓ zespół pałacowo-parkowy w Tomaszowicach obejmujący pałac, kaplicę pałacową, park i ogrodzenie - (nr rej. A/723);
- ✓ zespół dworsko-parkowy w Ługowie obejmujący dwór i park - (nr rej. A/737);
- ✓ zespół pałacowo-parkowy w Jastkowie (położony na gruntach wsi Panieńszczyzna) obejmujący pałac, kordegardę i park z aleją dojazdową (nr rej. A/736);
- ✓ cmentarz wojenny Legionistów z I wojny światowej położony w Jastkowie (nr rej. A/1007);
- ✓ zespół pałacowo-parkowy w Snopkowie obejmujący pałac i park (nr rej. A/528); wieża pałacowa wraz z fundamentami i piwnicami dawnego pałacu w zespole pałacowo-parkowym w Dąbrowicy (nr rej. A/290);
- ✓ dwór z otoczeniem w Moszenkach (nr rej. A/799)

⁸ derogacja – odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych

oraz 220 stanowisk archeologicznych.

W Snopkowie, w bliskim sąsiedztwie zespołu pałacowo – parkowego istnieją budynki gospodarcze wpisane do gminnej ewidencji zabytków gminy Jastków tj.: obora z 1905 roku, stodoła i spichlerz, stajnia i owczarnia. Wszystkie wymienione budynki gospodarcze są w bardzo złym stanie technicznym - owczarnia i kuźnia są obecnie praktycznie ruiną. Projekt Programu Rewitalizacji przewiduje realizację projektów pn. Rewaloryzacja obiektu pałacowo – parkowego w Jastkowie, na gruntach wsi Panieńszczyzna (projekt 3), Poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej w zespole pałacowo – parkowym w Jastkowie (na terenach wsi Panieńszczyzna) oraz realizacja strefy rekreacji i sportu w Snopkowie (projekt 11). Wszelkie prace inwestycyjne w obrębie w/w obiektów, w zakresie zmiany w jego bryle i układzie przestrzennym, wymagają uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków (LWKZ), zgodnie z przepisami prawa (art. 39 ust. 3 ustawy Prawo budowlane tekst jednolity z dnia 12 listopada 2010 roku [Dz. U. Nr 243, poz. 1623] oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami [Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.]).

6. SPÓJNOŚĆ PROJEKTU PROGRAMU REWITALIZACJI Z POLITYKĄ OCHRONY ŚRODOWISKA SZCZEBŁA MIĘDZYNARODOWEGO, WSPÓLNOTOWEGO I KRAJOWEGO

Opracowanie projektu Programu Rewitalizacji, wymaga uwzględnienia zasad, priorytetów i celów wyznaczonych przez dokumenty o charakterze międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym. Istotne jest to, iż wymagania krajowe w znacznej mierze są spójne z wymaganiami ustanowionymi przez Unię Europejską, czy też organizacje międzynarodowe.

Tabela 1. Ocena spójności projektu *Programu* z celami społeczno – gospodarczymi i ochrony środowiska w dokumentach strategicznych rangi międzynarodowej, wspólnotowej i krajowej

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu <i>GPR</i>	Rozwiązania projektu <i>GPR</i> znaczące dla realizacji celów
Program obejmuje trzy wzajemnie powiązane ze sobą priorytety tj: wzrost inteligentny - rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach; rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej oraz rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu poprzez wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną	Spójność obu dokumentów przejawia się wyodrębnieniem projektów, realizacja których przyczyni się do rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez wspieranie gospodarki zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.
Europejski program walki z ubóstwem	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu <i>GPR</i>	Rozwiązania projektu <i>GPR</i> znaczące dla realizacji celów
Program ma na celu zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były dostępne dla całej społeczności, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa.	Spójność obu dokumentów przejawia się tym, iż realizacja projektów rewitalizacyjnych przyczyni się do włączenia osób ubogich i wykluczonych społecznie w aktywny udział w życiu społecznym.
Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu <i>GPR</i>	Rozwiązania projektu <i>GPR</i> znaczące dla realizacji celów
Decyzja nr 1600/2002 WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustala przede wszystkim zadania i obszary priorytetowe w zakresie: ✓ przeciwdziałania zmianie klimatu, ✓ działania w sprawie przyrody i różnorodności biologicznej, ✓ działania w sprawie środowiska naturalnego, zdrowia i jakości życia, ✓ działania w sprawie zrównoważonego wykorzystania i gospodarowania zasobami naturalnymi i odpadami, ✓ działania w sprawie zagadnień międzynarodowych.	Spójność obu dokumentów przejawia się: ✓ w odniesieniu do klimatu – realizacją celu strategicznego ze sfery środowiskowej: Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych i poszanowanie środowiska przyrodniczego ✓ w odniesieniu do przyrody – uwzględnienie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi”, realizacją celu strategicznego ze sfery środowiskowej: Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych i poszanowanie środowiska przyrodniczego; ✓ w odniesieniu do środowiska naturalnego – dążeniem do wysokiego poziomu ochrony wód powierzchniowych i gruntowych poprzez rozwój kanalizacji sanitarnej, a także dążeniem do osiągnięcia wyższej jakości powietrza poprzez termomodernizację obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych.
Odnowiona Strategia UE dotycząca trwałego rozwoju, przyjęta przez Radę Europejską dniami 15 – 16 czerwca 2006 r.	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu <i>GPR</i>	Rozwiązania projektu <i>GPR</i> znaczące dla realizacji celów
Do głównych wyzwań cywilizacyjnych, jakie przed UE stawia Odnowiona strategia UE dotycząca trwałego rozwoju (...) należą: ✓ ograniczenie zmian klimatu, ✓ zrównoważony transport, ✓ zrównoważona konsumpcja i produkcja,	Projekt <i>GPR</i> odpowiada na większość tych wyzwań: ✓ dążeniem do osiągnięcia lepszej jakości powietrza poprzez termomodernizację obiektów, a także rewitalizację i utworzenie zielonych przestrzeni publicznych; ✓ wskazując konieczność podjęcia kompleksowych działań

✓ poprawa gospodarowania zasobami naturalnymi.	w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym, przyrodniczym i kulturowym na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego.
Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu GPR	Rozwiązania projektu GPR znaczące dla realizacji celów
Celem nadrzędnym jest doprowadzenie do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegałby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny.	Spójność dokumentu przejawia się określeniem kierunków działań w obszarze gminy mających na celu ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń, a także dążeniem do osiągnięcia lepszej jakości powietrza poprzez termomodernizację obiektów, a także rewitalizację i utworzenie zielonych przestrzeni publicznych;
Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Konwencja Bońska)	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu GPR	Rozwiązania projektu GPR znaczące dla realizacji celów
Celem Konwencji jest ochrona gatunków wędrownych zwierząt. W grupie istotnych zagrożeń dla tych gatunków jest utrata siedlisk niezbędnych do tego, aby mogły one przeżyć na różnych etapach ich wędrówki i bezpośrednia ich eksterminacja.	Projekt GPR nie stwarza zagrożeń dla wypełnienia postanowień Konwencji, z uwagi na fakt zachowania drożności korytarzy ekologicznych przebiegających przez obszar gminy.
Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Konwencja Berneńska)	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu GPR	Rozwiązania projektu GPR znaczące dla realizacji celów
Celem Konwencji jest zachowanie europejskich gatunków dzikich zwierząt i roślin oraz ich naturalnych siedlisk, zwłaszcza gatunków endemicznych, zagrożonych i ginących, ochrona których wymaga współdziałania kilku państw.	Spójność dokumentu przejawia się: – utrzymaniem istniejącej ochrony prawnej obszarów i obiektów o wysokich wartościach przyrodniczych – dotyczy Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi”; – zachowaniem drożności systemu przyrodniczego gminy;
Konwencja o różnorodności biologicznej	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu GPR	Rozwiązania projektu GPR znaczące dla realizacji celów
Celem Konwencji jest ochrona różnorodności, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystania zasobów genetycznych.	Zapisy GPR są spójne z tym dokumentem dzięki: – zachowaniu drożności korytarzy ekologicznych;
Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu GPR	Rozwiązania projektu GPR znaczące dla realizacji celów
Kierunki działań systemowych: ✓ udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska; ✓ aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym. Do najważniejszych wyzwań zalicza się: ✓ ochronę zasobów naturalnych; ▪ ochrona przyrody; ▪ racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi; ✓ poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	Procedura tworzenia Programu Rewitalizacji, wpisuje się w realizację dwóch spośród siedmiu kierunków działań systemowych przyjętych w PEP, jakimi są: udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska oraz ekologizacja planowania przestrzennego (wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na etapie sporządzania Gminnego Programu Rewitalizacji). Spójność dokumentu przejawia się: ✓ w odniesieniu do przyrody – uwzględnienie obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Ciemięgi”; ✓ w odniesieniu do środowiska wodnego – dążeniem do wysokiego poziomu ochrony wód powierzchniowych i gruntowych poprzez rozwój kanalizacji sanitarnej;

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu <i>GPR</i>	Rozwiązania projektu <i>GPR</i> znaczące dla realizacji celów
Działania dotyczące rewitalizacji wpisują się w politykę przestrzenną w zakresie: ✓ przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego; ✓ przeciwdziałania suburbanizacji; ✓ optymalizacji gospodarowania przestrzenią i zasobami środowiskowymi, głównie poprzez nadanie priorytetu inwestycjom typu brownfield zamiast greenfield, głęboką przebudowę i adaptację zdegradowanych obiektów do pełnienia nowych funkcji, np. kulturalnych, rekreacyjnych, społecznych, gospodarczych oraz rekultywację terenów zdegradowanych na cele przyrodnicze;	Projekt <i>GPR</i> wyznacza ramy dla skutecznej interwencji publicznej ukierunkowanej na wyznaczone obszary kryzysowe/problemowe
Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu <i>GPR</i>	Rozwiązania projektu <i>GPR</i> znaczące dla realizacji celów
szczególną uwagę zwraca się na wymiar terytorialny podejmowanych działań oraz wzmocnienie i lepsze wykorzystanie potencjałów regionalnych. Do 2020 r. nacisk strategiczny zostanie położony w głównej mierze na wzmacnianie potencjałów, które w przyszłości zagwarantują długofalowy rozwój, a nie tylko na alokację środków bezpośrednio w dziedziny, w których występują największe deficyty.	Projekt <i>GPR</i> wyznacza ramy dla skutecznej interwencji publicznej ukierunkowanej na wyznaczone obszary kryzysowe/problemowe.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	
Cele/zadania/problemy istotne dla projektu <i>GPR</i>	Rozwiązania projektu <i>GPR</i> znaczące dla realizacji celów
wyznacza cele rozwoju regionalnego o wyraźnym terytorialnym zorientowaniu na politykę wobec obszarów wiejskich i miejskich. Celem strategicznym polityki regionalnej jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Adresatem przedsięwzięć rozwojowych są obszary funkcjonalne w kontekście wykorzystania ich potencjałów.	Projekt <i>GPR</i> wyznacza ramy dla skutecznej interwencji publicznej ukierunkowanej na wyznaczone obszary kryzysowe/problemowe.

7. PROGNOZA WPŁYWU PROJEKTU PROGRAMU REWITALIZACJI NA FUNKCJONOWANIE I JAKOŚĆ ŚRODOWISKA

7.1. IDENTYFIKACJA ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jastków na lata 2016 – 2023 wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko ze względu na ujęcie w przedmiotowym dokumencie działań polegających na:

- budowie zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie (projekt 4);
- rozbudowie sieci kanalizacyjnej w Snopkowie (projekt 12);
- modernizacji ujęcia wody w Jastkowie (projekt 9);
- realizacji inkubatora przetwórstwa produktu lokalnego w Miłocinie (projekt 15);
- aktywizacji gospodarczej terenu wraz z uzbrojeniem pod działalność w branży rolniczej w Panieńszczyźnie (projekt 8).

Realizacja tego typu przedsięwzięć nie oznacza jednak wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, lecz kwalifikuje tego typu przedsięwzięcia do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko [w myśl art. 59 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie... w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Ocena na tym etapie będzie miała charakter bardziej szczegółowy, ponieważ znane będą wtedy dokładne parametry przedsięwzięcia. Na etapie strategicznej oceny przeprowadzanej na potrzeby projektu Programu Rewitalizacji, możliwe jest jedynie wstępne oszacowanie wpływu na środowisko, w tym na obszary chronione (obszar NATURA 2000), potwierdzenie lub wykluczenie potencjalnego znaczącego negatywnego oddziaływania.

Z uwagi na fakt, iż na obecnym etapie sporządzania projektu Programu Rewitalizacji Gminy Jastków, brak jest precyzyjnych informacji odnośnie parametrów przedsięwzięć realizowanych w ramach projektów rewitalizacyjnych, omówione zostaną prawdopodobne oddziaływania i potencjalny wpływ na środowisko naturalne. Na potrzeby identyfikacji potencjalnego wpływu na środowisko przyjęto, iż realizacja projektów rewitalizacyjnych wiązać się będzie z zajęciem terenu pod zabudowę kubaturową i niezbędny dla jej obsługi układ komunikacyjny oraz z oddziaływaniem na etapie funkcjonowania.

7.2. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA REALIZACJI USTALEŃ PROGRAMU REWITALIZACJI NA POSZCZEGÓLNE ELEMENTY ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Realizacja projektów wymienionych w projekcie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jastków na lata 2016 - 2023 przyniesie poprawę stanu elementów środowiska w stosunku do

stanu obecnego. Większość projektów nie zakłada stałego negatywnego oddziaływania. W trakcie wykonywania prac związanych z realizacją projektów rewitalizacyjnych zakłada się krótkotrwałą, chwilową i odwracalną ingerencję w środowisko przyrodnicze i kulturowe, powodując przejściowe uciążliwości. Poniżej zaprezentowano możliwe oddziaływania na poszczególne elementy środowiska, wynikające z realizacji projektu Programu Rewitalizacji Gminy Jastków.

7.2.1. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA

Planowane projekty rewitalizacyjne zawierają działania, które w większości przypadków nie będą znacząco ingerować w różnorodność biologiczną. Projekty polegające na:

- rewitalizacji parku w obrębie zespołu pałacowo – parkowego w Jastkowie (projekt 3),
- budowie zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie (projekt 4)
- adaptacji stawów na potrzeby łowiska wędkarskiego w Dąbrowicy (17);
- realizacji strefy rekreacji i sportu w Snopkowie (projekt 11);
- zagospodarowaniu obszaru Strugi Tomaszowskiej dla potrzeb utworzenia miejsca wypoczynku, sportu i rekreacji (projekt 19);

w sposób bezpośredni, długoterminowy i stały, zarówno pozytywny, jak i negatywny mogą oddziaływać na bioróżnorodność.

W przypadku projektów dotyczących zapewnienia niezbędnego zaplecza rekreacyjno – turystycznego (m.in. wyznaczenie ścieżek i alejek spacerowych z miejscami do wypoczynku, wyznaczenie miejsc przeznaczonych do grillowania, odpowiednia infrastruktura, w tym: ogólnodostępne toalety, parkingi dla samochodów osobowych, ogrodzone miejsca zabaw dla dzieci) może dojść do zachwiania równowagi w środowisku naturalnym, powodując ubożenie bioróżnorodności poprzez fizyczną degradację, a także zmniejszenie powierzchni lub zmianę charakteru siedlisk (projekty 3, 4, 11, 17, 18, 19). Realizacja zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie (projekt 4) przyczyni się do powstania na tym terenie nowych ekosystemów, co szczególnie będzie sprzyjać rozwojowi gatunków ptaków i roślin wodnolubnych oraz ryb. Projekt wpłynie pozytywnie na bioróżnorodność oraz niektóre gatunki roślin i zwierząt.

7.2.2. LUDZIE

Projekty rewitalizacyjne realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji, będą pozytywnie oddziaływać na warunki życia mieszkańców, wzrost dobrobytu społeczeństwa, poprawę poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także na stan zdrowia mieszkańców. Działania rewitalizacyjne przyczynią się do wzmocnienia więzi społecznych, integracji międzypokoleniowej i wewnątrzpokoleniowej mieszkańców oraz poczucia lokalnej tożsamości. Budowa nowych obiektów kulturalnych i rekreacyjnych, adaptacja budynków istniejących na zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych, a także stworzenie wysokiej jakości oferty kulturalnej wpłynie pozytywnie na aktywizację mieszkańców gminy oraz możliwość wypoczynku i rekreacji zarówno mieszkańców gminy, jak i turystów odwiedzających gminę Jastków. W ramach projektów planuje się poprawę dostępności i jakości oferty usług społecznych, w tym organizację warsztatów i zajęć aktywizujących różne grupy odbiorców, mające na celu pomoc osobom zagrożonym procesami wykluczenia i

marginalizacji społecznej. Pozytywne oddziaływania na zdrowie człowieka związane będą z realizacją inwestycji uwzględniających poprawę stanu środowiska przyrodniczego w tym poprawę jakości wód, powietrza, gleb, ale także podnoszące jakość usług zdrowotnych, socjalnych i edukacyjnych. Zadbanie o wszystkie elementy środowiska, usunięcie z nich zanieczyszczeń, wpłynie nie tylko na jego ogólny stan i otoczenie, ale przede wszystkim na poprawę standardów życia ludzi (poprzez redukcję czynników chorobotwórczych bezpośrednio wpływających na ich życie i zdrowie). Przewidywane negatywne oddziaływanie będzie miało charakter bezpośredni, krótkoterminowy, chwilowy i odwracalny, który będzie związany z pojawieniem się czynników negatywnych, takich jak hałas, drgania, pylenie, a także emisja zanieczyszczeń do wód i gruntu oraz utrudnienia komunikacyjne. Oddziaływanie negatywne będzie wynikiem podejmowanych inwestycji, które wymagają podejmowania prac budowlanych, modernizacyjnych i montażowych.

7.2.3. ZWIERZĘTA

Projekty rewitalizacyjne realizowane będą głównie na terenach zurbanizowanych, a więc na obszarach już przekształconych przez człowieka, zatem zakłada się brak znaczących oddziaływań na populację gatunków chronionych, zmniejszenie zasięgu ich występowania czy też pogorszenie jakości i funkcjonowania populacji i siedlisk (dotyczy projektów 1, 2, 3, 6, 9, 10, 12, 13, 16). Na etapie realizacji projektów związanych z prowadzeniem prac budowlanych związanych z modernizacją budynków, powinno uwzględniać się ochronę ptaków gniazdujących w ścianach budynków (zgodnie z *Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*). W grupie uciążliwości dla fauny w związku z realizacją zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie (projekt 4), w obszarze prowadzonych prac budowlanych i na terenie bezpośrednio przyległym do terenu budowy wymienia się: przekształcenie siedlisk zwierząt, emisję substancji szkodliwych dla środowiska, nieumyślne zabijanie i kaleczenie zwierząt, które mogą znaleźć się przypadkowo na placu budowy; hałas powodowany pracą maszyn budowlanych, wzmożonym ruchem środków transportu oraz obecnością ludzi na budowie. Efektem prac budowlanych związanych z budową zbiornika wodnego (projekt 4) będzie całkowite przekształcenie siedlisk zwierząt występujących na terenie planowanej inwestycji. Powierzchnia terenu w obrębie lokalizacji zbiornika, zostanie przekształcona w akwen wodny, czego konsekwencją dla występujących na tym obszarze zwierząt będzie powstanie nowych, zmienionych warunków siedliskowych.

7.2.4. ROŚLINY

Planowane projekty rewitalizacyjne w znaczący sposób wpłyną pozytywnie na szatę roślinną, przejawiając się uporządkowaniem i pielęgnacją terenów zieleni (projekt 1, 3, 11). Należy także zaznaczyć, iż na etapie realizacji większości projektów istnieje duże prawdopodobieństwo wystąpienia krótkotrwałego, chwilowego i odwracalnego negatywnego oddziaływania na szatę roślinną, związanego z prowadzeniem prac budowlanych. Jeden z projektów dotyczy kompleksowej rewitalizacji parku w Panieńszczyźnie (projekt 3), w ramach którego powinna zostać wykonana konserwacja zabytkowego drzewostanu. Podjęcie takich zabiegów niewątpliwie przyczyni się do ochrony roślinności, a także wpłynie na stan ich zdrowia oraz przyczyni się do wydłużenia żywotności drzewostanów. W przypadku realizacji zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie (projekt 4), działania inwestycyjne, które mogą mieć wpływ na środowisko roślin w okresie budowy będą miały bezpośredni wpływ na siedliska

poprzez oddziaływanie na powierzchnię ziemi. Na skutek tych działań nastąpi zmiana warunków siedliskowych. Będą to działania związane z usuwaniem roślin, poruszaniem się maszyn, magazynowaniem materiałów, przemieszczaniem mas ziemnych, a także ewentualne awaryjne wycieki substancji ropopochodnych z układów silnikowych maszyn. Działania te spowodują bezpośrednie zmiany w siedliskach, a także utratę istniejących siedlisk - będą to oddziaływania negatywne. Podczas funkcjonowania oddanego do eksploatacji zbiornika wodnego nie przewiduje się wystąpienia zagrożeń dla występującej lokalnej roślinności, wręcz przeciwnie, podobnie jak w przypadku w/w projektów wystąpi efekt pozytywny z uwagi na fakt, że zbiornik przyczyni się do powstania na tym terenie nowych ekosystemów, co będzie sprzyjać rozwojowi gatunków roślin wodnolubnych. Zbiornik obok podstawowej funkcji retencyjnej będzie pełnił także funkcję przyrodniczą. Bezpośrednie skutki na florę w okresie budowy, związane ze zmianami siedliskowymi, pod względem przestrzennym ograniczone będą do terenu budowy. Oddziaływanie w początkowym okresie będzie krótkoterminowe, jednakże biorąc pod uwagę skutki tych oddziaływań będą to oddziaływania długookresowe i trwałe, w obszarze bezpośrednich działań budowlanych (czasza zbiornika), nie możliwe będzie dojście do naturalnego odnowienia siedlisk roślinnych zbliżonych do występujących wcześniej. Możliwe będzie wykształcenie nowych warunków siedliskowych, na których znajdą swoje miejsce nowe zbiorowiska roślinne.

7.2.5. JAKOŚĆ I ZASOBY WÓD

Niektóre projekty będą mieć pozytywny wpływ na wody i będą mieć charakter długoterminowy. Największe korzyści dla wód powierzchniowych i gruntowych przyniesie realizacja działań w zakresie modernizacji i uporządkowania sieci kanalizacyjnych oraz wodociągowych, a mianowicie: uzbrojenie terenu w infrastrukturę techniczną w Panieńszczyźnie (projekt 7), modernizacja ujęcia wody w Jastkowie (projekt 9), a także rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w Snopkowie (projekt 12). Projekty te bezpośrednio przyczynią się do poprawy gospodarki wodno-ściekowej. Zwiększenie udziału ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej przyczyni się do obniżenia presji na środowisko wodne.

a) Wody powierzchniowe

Ingerencja w środowisko naturalne, będąca efektem realizacji projektu polegającego na budowie zbiornika wodnego w miejscowości Panieńszczyzna (projekt 4) sprawi, iż jest duże prawdopodobieństwo, iż na etapie realizacji i eksploatacji przedsięwzięcia wystąpią zmiany stosunków wodnych. Budowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Panieńszczyzna (projekt 4), zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 roku w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* zalicza się do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Realizacja tego zadania nie oznacza jednak wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko, lecz kwalifikuje tego typu przedsięwzięcie do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko [w myśl art. 59 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie...] w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Ocena na etapie wydania decyzji będzie miała charakter bardziej szczegółowy, ponieważ znane będą wtedy dokładne parametry przedsięwzięcia. Na etapie strategicznej oceny przeprowadzanej na potrzeby projektu GPR, możliwe jest jedynie wstępne oszacowanie wpływu na środowisko, w tym na obszary chronione (obszar NATURA 2000), potwierdzenie lub wykluczenie potencjalnego znaczącego negatywnego

oddziaływania. Z dostępnych, w momencie sporządzania Prognozy oddziaływania na środowisko do projektu GPR informacji wiadomo, iż planowane przedsięwzięcie będzie polegało na realizacji przepływowego zbiornika wodnego pn. „JASTKÓW” o powierzchni ok. 12 ha o średniej głębokości 1,2 m, z niezbędnym zapleczem infrastrukturalnym. Pojemność retencyjna zbiornika będzie się kształtowała na poziomie ok. 144 tys. m³. Projekt oprócz pełnienia funkcji retencyjnej, przyczyni się do stworzenia miejsca sprzyjającego wypoczynkowi i rekreacji. Głównym celem budowy zbiornika retencyjnego jest gromadzenie wody w okresach jej nadmiaru (retencja), w celu wykorzystania jej w czasie niedoboru, a także wyrównanie przepływów niskich w korycie rzeki Ciemięgi poniżej zbiornika w okresach niżówkowych. Teren na którym planuje się lokalizację zbiornika retencyjnego stanowią podmokłe tereny użytków zielonych, położone w dolinie rzeki Ciemięgi. Bezpośrednie otoczenie terenu pod planowane przedsięwzięcie stanowią:

- od strony południowej i zachodniej – dolina łąkowa nad rzeką Ciemięgą;
- od strony wschodniej – droga krajowa Nr 12;
- od strony północnej - dolina łąkowa nad rzeką Ciemięgą z pojedynczymi zadrzewieniami;

W gminie Jastków nie ma wyznaczonego wodowskazu Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW), dzięki któremu można byłoby określić średnie i niskie, nienaruszalne i dyspozycyjne przepływy w rzece Ciemięgi. Niemniej jednak warto podkreślić, iż rzeka Ciemięga należy do zlewni rzeki Bystrzyca, dlatego też korzystając z archiwalnych danych literaturowych, określono poszczególne przepływy dla rzeki Bystrzycy. Najbliżej gminy Jastków znajduje się miarodajny wodowskaz wyznaczony w miejscowości Sobianowice na rzece Bystrzyca, w pobliżu którego znajduje się ujście rzeki Ciemięgi do rzeki Bystrzycy. W tabeli poniżej przedstawiono przepływy średnie roczne (SQ), przepływy nienaruszalne (Q_n) oraz przepływy dyspozycyjne (Q_d) dla tego wodowskazu.

Tabela 2. Przepływy średnie roczne (SQ), nienaruszalne (Q_n) oraz dyspozycyjne (Q_d) w przekroju wodowskazowym Sobianowice w zlewni rzeki Bystrzyca.

rzeka	przekrój	Powierzchnia zlewni [km ²]	Rodzaj przepływu			Wskaźniki odpływu		
			SQ	Q _n	Q _d	Sq	q _n	q _d
Bystrzyca	Sobianowice	1 261	4,04	1,33	2,73	3,21	1,05	2,16

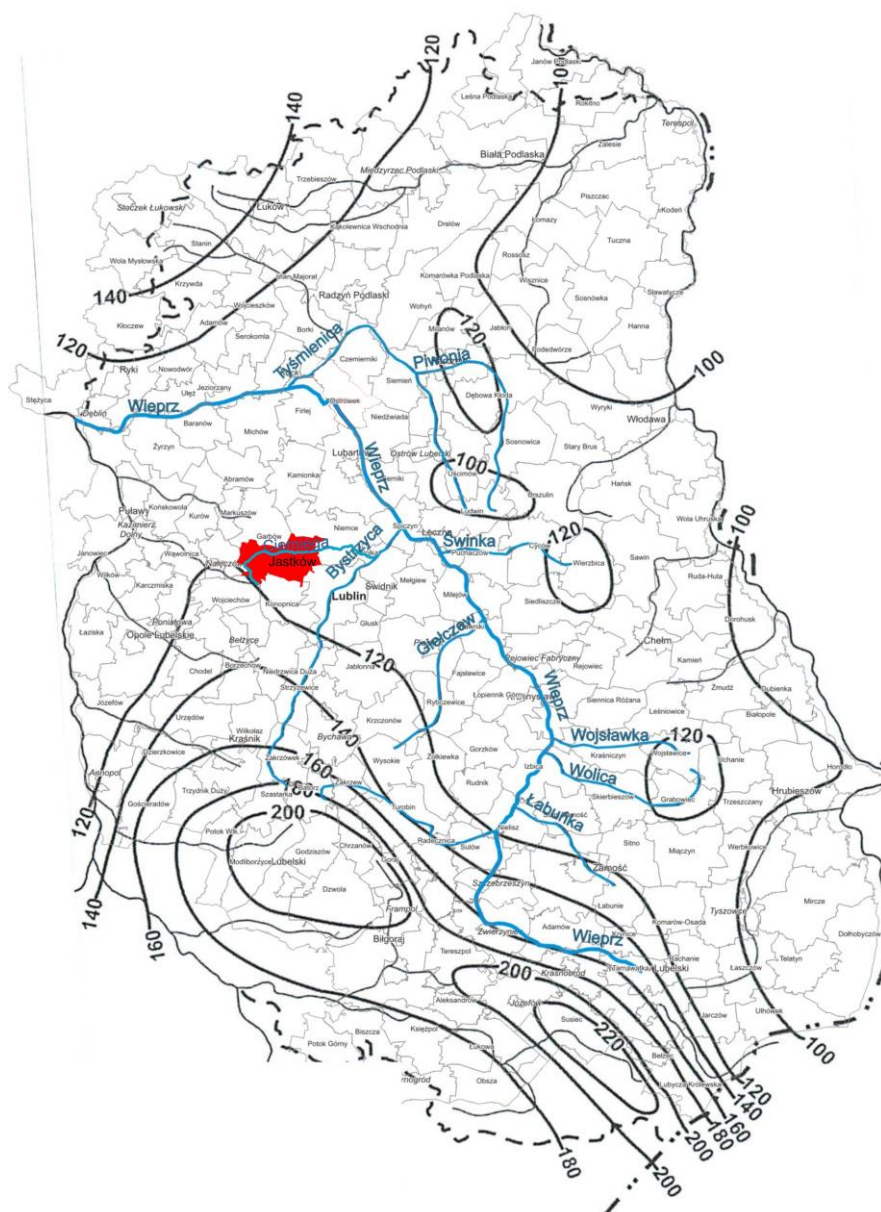
Źródło: Program gospodarki wodnej województwa lubelskiego, Lublin 2003

Na wodowskazie w miejscowości Sobianowice, w pobliżu ujścia rzeki Ciemięgi do Bystrzycy, przepływ dyspozycyjny rzeki Bystrzyca wynosi 2,73 m³/s, co jest wielkością umiarkowaną. Dodatkowo zauważa się, iż zasoby wodne rzeki Bystrzycy, powstają w całości na terenie województwa lubelskiego i na tym terenie mogą być w całości rozdysponowane, w odróżnieniu od rzeki Bug czy też rzeki Wisły. Mając na uwadze powyższe, należy sądzić, iż zasoby wodne rzeki Bystrzycy (rzeka Ciemięga znajduje się w zlewni rzeki Bystrzycy) będą wystarczające do zaopatrzenia zbiornika wodnego w odpowiednią ilość wody, jednocześnie gwarantując przepływ nienaruszalny w rzece Ciemięga.

Przestrzenne zróżnicowanie odpływu przedstawiono na rycinie poniżej. Wynika z niej, że w gminie Jastków średnie wartości odpływu wahają się w przedziale 100 – 120 mm, co jest

wielkością umiarkowaną. Izolinie wykreślone zostały na podstawie średnich wartości odpływu z lat 1951- 1990.

Rycina 2. Izoreje wskaźnika odpływu za okres 1951 – 1990 (Michalczyk, Wilgat 1998)

Źródło: Program ochrony przed suszą w województwie lubelskim, Lublin 2008

Należy sądzić, iż budowa zbiornika retencyjnego zapewni kontrolowany obieg wody w zlewni rzeki Ciemięgi, bez naruszania równowagi środowiska przyrodniczego. W efekcie budowy zbiornika, grunty stanowiące dotychczas użytki zielone, pokryją spiętrzone wody rzeki Ciemięgi. Użytki zielone położone poniżej zbiornika retencyjnego, pozostaną bez zmian. Wskazane jest, aby napełnianie zbiornika odbywało się w okresie wiosennym, aby w istotny sposób nie zmienić przepływów na rzece Ciemięgi. Na etapie realizacji, jak i eksploatacji zbiornika należy zachować przepływ nienaruszalny rzeki.

W myśl przepisów ustawy *Prawo wodne*, dla potrzeb gospodarowania wodami, podstawową jednostką jest jednolita część wód (JCW, definiowana jako oddzielny i znaczący element wód). Ocenę stanu jednolitych części wód powierzchniowych prowadzi się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Podstawowym pojęciem określającym jakość wód powierzchniowych jest stan wód, który określa się poprzez łączną ocenę stanu ekologicznego (potencjału ekologicznego w przypadku JCW sztucznych i silnie zmienionych) oraz stanu chemicznego. Ocena stanu (potencjału) ekologicznego i stanu chemicznego wymaga oznaczenia szeregu wskaźników i porównania ich z wartościami odniesienia. Ramowa Dyrektywa Wodna nadaje priorytetowe znaczenie elementom biologicznym przy określaniu stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych. Biomonitoring obejmuje ocenę elementów biologicznych takich jak: fitoplankton (wskaźnik IFPL), fitobentos (IO), makrofity (MIR), makrobezkręgowce bentosowe (MMI), ichtiofauna (EFI+, IBI). W przypadku JCWP Ciemięga oraz JCWP Czechówka badano następujące wskaźniki: fitobentos, makrofity, a w przypadku JCWP Ciemięga dodatkowo ichtiofaunę.

Zdecydowana większość projektów rewitalizacji, w tym budowa zbiornika wodnego (projekt 4), znajduje się na obszarze jednostki planistycznej gospodarowania wodami – jednolitej części wód powierzchniowych (JCWP) – Ciemięga o kodzie PLRW2000624689, która stanowi część scalonej części wód SW0529 (na podstawie *Rozporządzenia Nr 5/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 3 kwietnia 2015 roku w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Wisły, Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego 2015 rok, poz. 1284*). Rzeka Ciemięga nie została zaliczona do cieków szczególnie istotnych oraz cieków istotnych dla Regionu Wodnego Środkowej Wisły, wykaz których zawiera załącznik do w/w *Rozporządzenia*. A więc, realizacja projektu polegającego na budowie zbiornika wodnego, w myśl w/w *Rozporządzenia*, nie powinna pogarszać ciągłości morfologicznej rzeki Ciemięgi. Według *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* (PGW) JCWP Ciemięga o kodzie PLRW2000624689 została sklasyfikowana jako ciek typu – Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6) – która została oceniona jako silnie zmieniona część wód o złym stanie, zagrożona osiągnięciem celu środowiskowego jakim jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego oraz utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego wód. *Plan gospodarowania wodami dorzecza Wisły* przewiduje odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych. Konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych spowodowana jest działalnością antropogeniczną, z uwagi na brak rozwiązań technicznych możliwych do zastosowania w celu poprawy stanu JCWP. Według projektu Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, JCWP o kodzie PLRW2000624689 – Ciemięga, posiada status niezagrożonej osiągnięciem celów środowiskowych. W dokumencie tym JCWP została sklasyfikowana jako ciek typu – Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6) posiadająca status naturalnej rzecznej JCWP. Badając wpływ inwestycji na środowisko wodne przeprowadzono analizę czy przedmiotowa inwestycja może stanowić zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych nakreślonych w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*. Do zasadniczych oddziaływań planowanego przedsięwzięcia należy zaliczyć zmiany właściwości fizykochemicznych wody oraz zmiany biocenoz, brak ciągłości rzeki Ciemięgi, zmiany w ichtiofaunie, erozję denną, prace budowlane oraz zmiany hydromorfologiczne będące efektem profilowania i umacniania koryta rzecznej rzeki Ciemięgi. Oceny aktualnego stanu jednolitej części wód dokonano na

podstawie wyników monitoringu jakości wód powierzchniowych prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, który dla JCWP Ciemięga o kodzie PLRW2000624689 przeprowadzono w 2013 roku. Punkt monitoringu w obrębie przedmiotowej JCWP zlokalizowany jest w miejscowości Pliszczyn w gm. Wólka i jest oddalony o ok. 16 km od miejsca wskazanego pod realizację zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie. Klasyfikacja stanu wód dla JCWP Ciemięga z wyszczególnieniem wskaźników jakości wód przedstawia się następująco:

Typ abiotyczny	6
Klasyfikacja JCWP jako silnie zmienionej	tak
Nazwa punktu pomiarowo – kontrolnego	Pliszczyn (gm. Wólka);
Biologiczne elementy jakości wód:	
Fitobentos	IV
Makrofity	II
Klasyfikacja elementów biologicznych	IV
Elementy fizykochemiczne	II
Elementy hydromorfologiczne	II
Potencjał ekologiczny	słaby
Stan chemiczny	nie klasyfikowano
Stan JCWP	zły

Ocenę przeprowadzono na podstawie fitobentosu, sklasyfikowanego jako słaby i makrofitów sklasyfikowanych jako dobry. W zakresie wspierających elementów fizykochemicznych JCWP znalazła się w klasie II. Elementy hydromorfologiczne zakwalifikowały JCWP również do II klasy. Ponieważ elementy wspierające nie mogą podwyższyć klasy, potencjał ekologiczny części wód należy ocenić jako słaby. Stan chemiczny tej części wód nie był badany. Stan części wód (przy braku oceny stanu chemicznego) oceniono jako zły.

Jest bardzo prawdopodobne, iż realizacja zbiornika wodnego przyczyni się do zmiany warunków hydromorfologicznych oraz parametrów fizykochemicznych wody. Zmiany będące efektem budowy zbiornika wodnego spowodują wytworzenie zupełnie nowych warunków do formowania odmiennych od dotychczasowych ekosystemów. Dodatkowo negatywne oddziaływanie wyniknie z prac budowlanych polegających na zabezpieczeniu koryta rzeki Ciemięgi na odcinku przylegającym bezpośrednio do zbiornika wodnego, wskutek czego zniszczone zostaną siedliska makrofitów i bentosu oraz zmieni się stan hydromorfologiczny przekształconego odcinka rzeki Ciemięgi. Należy sądzić, iż poniżej zbiornika wodnego, właściwości fizykochemiczne będą cechowały się większą zmiennością czasową, dobową, krótkookresową i sezonową. Przewiduje się, iż wzrośnie temperatura mas wody, zwłaszcza w okresie letnim. W nawiązaniu do elementów hydromorfologicznych należy sądzić, iż planowane przedsięwzięcie spowoduje zmiany prędkości przepływu wody rzeki Ciemięgi oraz zmiany warunków sedimentacji. Zmniejszenie prędkości przepływu wody oraz jej zdolności transportu rumowiska na wpływie do zbiornika, może spowodować zwiększoną akumulację osadów. Jest duże prawdopodobieństwo podniesienia poziomu dna rzeki, co z

kolei w konsekwencji może przyczynić się do podniesienia zwierciadła wody. Dlatego też po realizacji zbiornika wodnego, wskazana byłaby kontrola osadzania się rumowiska i osadów. W przypadku stwierdzenia ilości osadu zagrażającej funkcjonowaniu zbiornika wodnego i jego jakości wody, wskazane byłoby usunięcie tego materiału poza zlewnię bezpośrednią rzeki.

Istnieje duże prawdopodobieństwo, iż poniżej zbiornika wodnego, makrofity mogą ulec niewielkiej modyfikacji spowodowanej zmianami warunków hydromorfologicznych, obniżeniem przezroczystości i wzrostem temperatury. Na odcinku rzeki Ciemięgi bezpośrednio przylegającej do zbiornika wodnego, gdzie będą prowadzone prace hydrotechniczne, prognozuje się zniszczenie roślin i jej ponowny rozwój po pewnym czasie. Realizacja zbiornika nie powinna oddziaływać na makrofity w rzece powyżej zbiornika, z uwagi na brak zmian jakości wody i nie zmienione warunki hydromorfologiczne.

Należy sądzić, iż budowa zbiornika wodnego wpłynie na zmianę warunków rozwoju fitobentosu rzeki Ciemięgi. Do głównych czynników, które będą stymulować zmiany gatunkowe fitobentosu należy zaliczyć: zmianę reżimu hydrologicznego powodowaną gromadzeniem się wody w zbiorniku, a następnie jej zrzutem oraz zmianę wskaźników fizykochemicznych wody. Zmiana warunków hydrologicznych będzie cechowała się zmniejszoną zmiennością przepływu wody. Oddziaływanie to będzie miało największy wpływ na fitobentos bezpośrednio poniżej zbiornika. Fitobentos poniżej zbiornika determinowany będzie jakością wody samego zbiornika. Na fitobentos największy wpływ będzie miała podwyższona zawartość zawiesiny, podwyższona temperatura i zmiany poziomu różnych form biogennych. Wysoka zawartość zawiesiny wynikać może ze zwiększonego rozwoju fitoplanktonu w wodzie pochodzącej ze zbiornika, co może powodować zmniejszenie przezroczystości wody.

Należy sądzić, iż realizacja zbiornika spowoduje zmianę składu chemicznego wody. Woda wypływając ze zbiornika cechować się będzie zmniejszoną ilością substancji biogennych w okresie letnim, które będą absorbowane przez rozwój fitoplanktonu w zbiorniku. Należy podkreślić, iż wskaźnik opisujący poziom fitoplanktonu w przedmiotowej JCWP nie został oznaczony. Niemniej jednak przy analizie wpływu zbiornika na JCWP sygnalizuje się to zjawisko. W okresie od późnej jesieni do wczesnej wiosny dopływ biogenów w formie dostępnej dla fitoplanktonu będzie zwiększony, ale w okresie tym rozwój fitoplanktonu jest bardzo znikomy. W efekcie przewiduje się korzystny wpływ modyfikacji składu chemicznego na fitoplankton w odniesieniu do jego roli wskaźnikowej potencjału ekologicznego. Czynniki hydrochemiczne nie będą powodować obniżenia oceny potencjału ekologicznego. Wyższa temperatura wody przyczyni się do silniejszego rozwoju fitoplanktonu. Czynniki te jednak nie wpłyną na ocenę jakości potencjału ekologicznego, gdyż wskaźnik okrzemkowy reaguje głównie na parametry jakościowe wody.

Planowany zbiornik bezpośrednio nie znajduje się na obszarze szczególnie narażonym (OSN), z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do wód powierzchniowych należy ograniczyć.

Zgodnie z opracowaniem ekofizjograficznym sporządzonym na potrzeby Planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego wynika, iż gmina Jastków, w tym teren, który wskazuje się pod realizację zbiornika wodnego, zalicza się do obszaru o dużej częstotliwości występowania susz hydrologicznych. Gmina Jastków cechuje się występowaniem okresów skrajnie suchych z częstotliwością powyżej 0,7 miesiąca w ciągu

roku oraz bardzo suchych z częstotliwością występowania powyżej 1,6 miesiąca w ciągu roku. Realizacja zbiornika wodnego jest zatem odpowiedzią na zaistniały problem i trudności nie tylko gminy Jastków, ale i całego regionu lubelskiego w zakresie perspektywy rozwoju, zachowania zasobów i gospodarki wodnej.

Podsumowując, z przeprowadzonej oceny oddziaływania na środowisko należy sądzić, iż wskutek przewidywanych zmian elementów biologicznych, fizykochemicznych oraz morfologicznych, realizacja przedsięwzięcia polegającego na budowie zbiornika w miejscowości Panieńszczyzna (projekt 4) może stwarzać ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitej części wód JCWP Ciemięga, zawartych w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*. Zgodnie z art. 81 ust. 3 ustawy oos, przedsięwzięcie może być zrealizowane jeżeli spełnia przesłanki określone w art. 38j ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, który mówi:

1. Dopuszczalne jest nieosiągnięcie dobrego stanu ekologicznego oraz niezapobieżenie pogorszeniu stanu ekologicznego oraz dobrego potencjału ekologicznego, jeżeli:

- 1) jest ono skutkiem nowych zmian właściwości fizycznych tych wód albo*
- 2) niezapobieżenie pogorszenia się stanu tych wód ze stanu bardzo dobrego do dobrego jest wynikiem nowych działań człowieka, zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju i niezbędnych dla rozwoju społeczeństwa.*

2. Dopuszczalne jest nieosiągnięcie dobrego stanu oraz niezapobieżenie pogorszeniu stanu jednolitych części wód podziemnych, o których mowa w art. 38e, jeżeli jest ono skutkiem:

- 1) nowych zmian właściwości fizycznych jednolitych części wód powierzchniowych albo*
- 2) zmian poziomu zwierciadła tych wód.*

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:

- 1) podejmowane są wszelkie działania, aby łagodzić skutki negatywnych oddziaływań na stan jednolitych części wód;*
- 2) przyczyny zmian i działań, o których mowa w ust. 1 i 2, są szczegółowo przedstawione w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza;*
- 3) przyczyny zmian i działań, o których mowa w ust. 1 i 2, są uzasadnione nadrzędnym interesem publicznym, a pozytywne efekty dla środowiska i społeczeństwa związane z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa oraz zrównoważonym rozwojem przeważają nad korzyściami utraconymi w następstwie tych zmian i działań;*
- 4) zakładane korzyści wynikające ze zmian i działań, o których mowa w ust. 1– 3, nie mogą zostać osiągnięte przy zastosowaniu innych działań, korzystniejszych z punktu widzenia interesów środowiska, ze względu na negatywne uwarunkowania wykonalności technicznej lub nieproporcjonalnie wysokie koszty w stosunku do spodziewanych korzyści.*

Zagrożenie nieosiągnięcia celu środowiskowego rodzi konieczność zastosowania derogacji, czyli odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych. Wprowadzenie odstępstwa od celów środowiskowych wiąże się ze spełnieniem określonych przesłanek, co jest warunkiem koniecznym zastosowania derogacji. Zgodnie z *Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*, JCWP Ciemięga posiada wpisaną derogację z tytułu art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej – termin osiągnięcia celów środowiskowych przedłużony do 2021 lub 2027 roku.

Mając na uwadze powyższe, należy sądzić, iż spełniona zostanie przesłanka art. 38j ust. 3 ustawy Prawo wodne. **Budowa zbiornika wodnego jest uzasadniona nadrzędnym**

interesem publicznym, pozytywne efekty dla środowiska i społeczeństwa związane z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa oraz zrównoważonym rozwojem przeważają nad korzyściami utraconymi w następstwie jego budowy. Ponadto zakładane korzyści nie mogą zostać osiągnięte przy zastosowaniu innych działań, korzystniejszych z punktu widzenia interesów środowiska.

Wpływ projektu polegającego na utworzeniu strefy rekreacji w miejscowości Panieńszczyzna (projekt 5) na wody powierzchniowe będzie obojętny, gdyż na uformowanej wierzcholinie i skarpach porośniętych trawami, krzewami i drzewami, woda opadowa będzie wykorzystywana do wzrostu roślinności, a nadmiar odpłynie po skarpach w dół doliny do pobliskiego rowu melioracyjnego, stawów rybnych oraz dalej do rzeki Ciemięgi. Realizacja projektu 5 nie stanowi zagrożenia dla osiągnięcia celów środowiskowych JCWP o kodzie PLRW2000624689 – Ciemięga.

Drugą jednostką planistyczną, w obrębie której realizowane będą projekty rewitalizacyjne (dotyczy adaptacji stawów w Dąbrowicy – projekt 17 oraz zagospodarowania kompleksu sportowo – rekreacyjnego – projekt 18), jest JCWP Czechówka (PLRW20006246729). Według *Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* (2011) oraz projektu *Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* (2014), JCWP Czechówka została sklasyfikowana jako ciek typu – Potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych (6) – która została oceniona jako silnie zmieniona część wód o złym stanie, zagrożona osiągnięciem celu środowiskowego jakim jest osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego oraz utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego wód. *Plan gospodarowania wodami dorzecza Wisły* przewiduje odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych. Konieczność przesunięcia w czasie osiągnięcia celów środowiskowych spowodowana jest rodzajem zagospodarowania zlewni. Oceny aktualnego stanu jednolitej części wód dokonano na podstawie wyników monitoringu jakości wód powierzchniowych prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, który dla JCWP Czechówka przeprowadzono w 2013 roku. Punkt monitoringu w obrębie przedmiotowej JCWP zlokalizowany jest w Lublinie przy Ogrodzie. Klasyfikacja stanu wód dla JCWP Czechówka z wyszczególnieniem wskaźników jakości wód przedstawia się następująco:

Typ abiotyczny	6
Klasyfikacja JCWP jako silnie zmienionej	tak
Nazwa punktu pomiarowo – kontrolnego	Lublin (Ogród Botaniczny)
Biologiczne elementy jakości wód:	
Fitobentos	IV
Makrofity	III
Klasyfikacja elementów biologicznych	IV
Elementy fizykochemiczne	Poniżej stanu dobrego
Elementy hydromorfologiczne	II
Potencjał ekologiczny	słaby

Stan chemiczny	nie klasyfikowano
Stan JCWP	zły

Ocenę przeprowadzono na podstawie fitobentosu, sklasyfikowanego jako słaby i makrofity sklasyfikowanych jako umiarkowany. W zakresie wspierających elementów fizykochemicznych JCWP znalazła się w klasie poniżej stanu dobrego. Elementy hydromorfologiczne zakwalifikowały JCWP do II klasy. Ponieważ elementy wspierające nie mogą podwyższyć klasy, potencjał ekologiczny części wód należy ocenić jako słaby. Stan chemiczny tej części wód nie był badany. Stan części wód (przy braku oceny stanu chemicznego) oceniono jako zły.

Ocenia się, iż charakter projektów ujętych w Programie Rewitalizacji polegających na adaptacji stawów w Dąbrowicy – projekt 17 oraz zagospodarowaniu kompleksu sportowo – rekreacyjnego – projekt 18, **nie stoi w sprzeczności z osiągnięciem celów środowiskowych wyznaczonych w Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły**, jakimi są osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego oraz utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego wód. Niekorzystne oddziaływanie projektu 17 może mieć miejsce na etapie jego realizacji, co związane będzie z koniecznością utrzymania odpowiedniej kultury stawów poprzez wyrównanie, niwelację i czyszczenie den stawowych z uwzględnieniem remontu i udrożnienia rowów odwadniająco – osuszających. Jest mało prawdopodobne, iż realizacja projektu 17 spowoduje zmiany stanu wód pod względem fizykochemicznym, biologicznym i hydromorfologicznym, jeżeli na etapie realizacji inwestycji zostaną zastosowane następujące środki łagodzące oddziaływanie:

- jak najmniejsza mechaniczna ingerencja w koryto rzeki Czechówka;
- zakaz lokalizacji zaplecza budowy i baz materiałowych w dolinie rzeki;
- teren budowy zostanie doprowadzony do stanu pierwotnego po zakończeniu prac budowlanych.

Należy sądzić, iż na etapie realizacji i eksploatacji projektów w obrębie JCWP Czechówka, nie spowodują one znaczących presji na osiągnięcie celów środowiskowych przez JCWP Czechówka. W szerszym kontekście ocenia się, iż realizacja projektów, zwłaszcza projektu 17, może przyczynić się do ochrony JCWP i poprawy jakości w stosunku do stanu istniejącego wód powierzchniowych rzeki Czechówki.

Budowa zbiornika wodnego (projekt 4) uzasadniona jest nadrzędnym interesem publicznym, pozytywne efekty dla środowiska i społeczeństwa związane z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa oraz zrównoważonym rozwojem przeważają nad korzyściami utraconymi w następstwie jego budowy. Zakładane korzyści nie mogą zostać osiągnięte przy zastosowaniu innych działań, korzystniejszych z punktu widzenia interesów środowiska. W przypadku pozostałych projektów ocenia się, iż ustalenia projektu Programu Rewitalizacji z zakresie ochrony środowiska, w tym ochrony wód, nie pozostają w sprzeczności z celami środowiskowymi dotyczącymi osiągnięcia dobrego stanu wód, określonymi w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*. Realizacja projektu dokumentu z wykorzystaniem istniejącej i planowanej do rozbudowy infrastruktury technicznej w zakresie ochrony wód, przy respektowaniu obowiązującego prawa, nie powinna spowodować pogarszania stanu tych wód.

Większość terenów objętych projektem Programu Rewitalizacji znajduje się w obszarze szczególnej ochrony, wyznaczonym na podstawie oceny potencjalnego zagrożenia wód w GZWP Nr 406. Należy podkreślić, iż specjalną ochroną planistyczną obejmuje się zasoby wód podziemnych występujące na terenie całej gminy. Jest to obszar występowania wód kredowych silnie narażonych na zanieczyszczenia powierzchniowe ze względu na brak warstw izolujących. Celem ochrony jest zachowanie wgłębnych poziomów wodonośnych z czystymi wodami do wykorzystania w przyszłości. Głównym rygiem jest zakaz lokalizacji obiektów, które mogą mieć ujemny wpływ na wody podziemne, a także nakaz likwidacji punktowych ognisk zanieczyszczeń. Jednym z projektów ujętym w projekcie dokumentu jest modernizacja ujęcia wody w Jastkowie (projekt 9). Dodatkowo, projekt dotyczący utworzenia strefy rekreacji i sportu w Snopkowie (projekt 11) znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie ujęcia wody. Dlatego niezwykle ważne jest, aby na terenie ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych zabronić użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. W trakcie prowadzenia robót budowlanych istnieje potencjalne niebezpieczeństwo zanieczyszczenia wód podziemnych substancjami ropopochodnymi pochodzącymi z wykorzystywanego sprzętu, dlatego też stan sprzętu budowlanego i środków transportu powinien być na bieżąco monitorowany.

Wszystkie projekty rewitalizacyjne ujęte w projekcie dokumentu znajdują się w obrębie jednostki planistycznej JCWPd 107. Według projektu *Aktualizacji Programu gospodarowania wodami* w obrębie jednostki planistycznej JCWPd89. Ocena stanu ilościowego jak i chemicznego zarówno JCWPd 107 (według obowiązującego *Planu gospodarowania wodami...*), jak i JCWPd89 (według projektu *Aktualizacji Planu gospodarowania wodami...*) jest dobra. JCWPd 107 określona została jako zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych dla stanu ilościowego z uwagi na znaczący pobór wody z poziomu kredowego przez ujęcia wody aglomeracji lubelskiej. Jak wspomniano wcześniej, strefa aktywnej wymiany wód w obrębie kredy górnej sięga 100 – 150 m p.p.t. Użytkowe poziomy wodonośne związane są z tą strefą. Wody o mineralizacji $>1\text{g/dm}^3$ występują w utworach kredy dolnej, jury oraz niektórych ogniw paleozoiku. Strop kredy dolnej występuje na głębokości 450 – 1100m. JCWPd 89 w projekcie *Aktualizacji Planu gospodarowania wodami...* określona została jako niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych. Realizacja zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie (projekt 4), spowoduje podpiętrzenia wód powierzchniowych, co może przyczynić się do podniesienia naturalnej podstawy drenażu wód podziemnych w obszarze czaszy zbiornika. Podniesienie się poziomu wód podziemnych w sąsiedztwie zbiornika powinno korzystnie wpłynąć na siedliska przyrodnicze oraz na warunki zaopatrzenia w wodę w rejonie miejscowości Panieńszczyzna. Zakres spodziewanych zmian hydrogeologicznych w wyniku budowy zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie (projekt 4), w tym podniesienie poziomu zwierciadła wód gruntowych, nie powinno zagrażać osiągnięciu celów środowiskowych pod warunkiem właściwej organizacji pracy i spełnienia warunków decyzji środowiskowej, którą trzeba będzie uzyskać przed realizacją projektu.

Jednym z projektów ujętych w projekcie Programu Rewitalizacji, jest utworzenie strefy rekreacji i sportu na terenie zrekultywowanego składowiska odpadów komunalnych w miejscowości Panieńszczyzna. Wysypisko było eksploatowane w latach 1988 – 2001 jako gminne wysypisko stałych odpadów komunalnych. W 2002 roku zaprzestano jego eksploatacji. Konieczność sięgania po zdegradowane obszary, daje możliwość atrakcyjnego zagospodarowania coraz bardziej wymagających terenów, do jakich zalicza się niewątpliwie

wylączone z eksploatacji i zrekultywowane składowiska odpadów. Pismem znak OŚR.6018-/R/2902 z dnia 12 listopada 2002 roku Starosta Lubelski udzielił Urzędowi Gminy w Jastkowie zgody na zamknięcie składowiska odpadów komunalnych we wsi Panieńszczyzna. Ustalenia prawne dotyczyły również zakazu wznoszenia budowli jak również wykonywania wykopów oraz instalacji nadziemnych i podziemnych, niezwiązanych z funkcjonowaniem składowiska. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 roku w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. 2013, poz. 523) określa wymagania dotyczące monitoringu składowisk odpadów. W fazie poeksploatacyjnej, a więc takiej w której znajduje się przedmiotowe składowisko odpadów w miejscowości Panieńszczyzna, przez 30 lat od uzyskania decyzji o zamknięciu składowiska należy wykonywać monitoring, zaś przez 50 lat od momentu rozpoczęcia tego etapu na obszarze objętym rekultywacją nie można prowadzić żadnej działalności inwestycyjnej. Corocznie wykonywane badania analityczne próbek wody z piezometru zlokalizowanego przy wysypisku w miejscowości Panieńszczyzna, nie wykazują przekroczeń dopuszczalnych wartości określonych *Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2015, poz. 1989)*. Jak wspomniano wyżej, monitoring terenu w fazie poeksploatacyjnej składowiska odpadów innych niż niebezpieczne powinien trwać 30 lat. Przez 50 lat od momentu rozpoczęcia tego etapu na obszarze objętym rekultywacją nie można prowadzić żadnej działalności inwestycyjnej. Niemniej jednak istnieje możliwość skrócenia tego okresu, poprzez udowodnienie, iż prowadzenie działań inwestycyjnych, czy też społecznych na przedmiotowym terenie, nie będzie szkodliwe dla ludzi i środowiska naturalnego. Dlatego też projekt Programu Rewitalizacji proponuje realizację projektu na dawnym wysypisku śmieci pod warunkiem uzyskania zgody na skrócenie okresu tego okresu. Warunkiem koniecznym do uzyskania takiej zgody jest opracowanie ekspertyz geotechnicznej i sanitarnej, z których będzie wynikać, iż prowadzenie działalności na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, nie spowoduje zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska. Koniecznym jest, aby ekspertyza sanitarna była pozytywnie zaopiniowana przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Ekspertyzy należy dołączyć do wniosku o zmianę decyzji o zgodzie na zamknięcie składowiska. Projekt rewitalizacji przewiduje na tym terenie utworzenie strefy rekreacji i sportu polegającej na utworzeniu przestrzeni poprawiającej jakość życia mieszkańców, łącząc społeczny wymiar rewitalizacji z infrastrukturalnym. Projekt obejmuje urządzenie terenu rekreacji składającej się z infrastruktury sportowej (w tym skatepark) wraz z niezbędnym zapleczem. Z Raportu oddziaływania rekultywacji gminnego wysypiska odpadów komunalnych w miejscowości Panieńszczyzna na środowisko wynika, iż lustro wody gruntowej występuje na głębokości 18 m, które stabilizuje się na głębokości 12 m p.p.t., tj. na głębokości 9,5 m od dna niecki wysypiska. W związku z powyższym należy sądzić, iż realizacja projektu nie stanowi zagrożenia dla osiągnięcia celów środowiskowych dla wód podziemnych.

7.2.6. JAKOŚĆ POWIETRZA

Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne, w perspektywie długoterminowej, będą dodatnio oddziaływać na jakość powietrza. Projekty związane z termomodernizacją budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych budynków wielorodzinnych (projekty 6, 13), zagospodarowaniem obecnych i wyznaczaniem nowych terenów zielonych (3, 11), wpłyną pozytywnie na jakość powietrza. Realizacja planowanych projektów rewitalizacyjnych,

polegających na przeprowadzaniu remontów oraz budowie budynków (projekt 1, 2, 3, 11, 13, 15, 16, 18) będzie się wiązać z emisją gazów i pyłów do atmosfery. Oddziaływanie o charakterze negatywnym, krótkotrwałym i odwracalnym będzie występować jedynie w miejscu wykonywanych działań rewitalizacyjnych. Planowana budowa zbiornika wodnego (projekt 4) z uwagi na skalę przedsięwzięcia będzie w fazie realizacji potencjalnym źródłem emisji substancji pyłowych i gazowych do środowiska. Ze względu na charakter prac możliwy jest wzrost zapylenia oraz stężeń NO_x i węglowodorów w sąsiedztwie terenu objętego projektem, zmiany te jednak nie będą znaczące i nie wpłyną na pogorszenie jakości powietrza w sąsiedztwie planowanego przedsięwzięcia w dłuższym okresie czasu. Emisje występujące na etapie realizacji projektów rewitalizacji będą mieć głównie charakter nieorganizowany. Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004r. w sprawie przypadków, w których wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza z instalacji wymaga pozwolenia (Dz. U. Nr 283, poz. 2840)*, nie wymaga pozwolenia wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji z których wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza następuje w sposób nieorganizowany bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych.

7.2.7. POWIERZCHNIA ZIEMI

Negatywne oddziaływania związane z realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w niektórych przypadkach wiążą się z zabudowaniem powierzchni ziemi oraz związanym z tym usuwaniem wierzchnich warstw gleby. W przypadku modernizacji budynków i przystosowywania ich do pełnienia różnych funkcji społecznych, negatywne oddziaływania związane z jest przede wszystkim z powstawaniem odpadów budowlanych. W przypadku realizacji projektu polegającego na budowie zbiornika wodnego (projekt 4), przypuszczalne skutki oddziaływania na powierzchnię ziemi zaznaczą się na etapie budowy i związane będą z zajęciem powierzchni i emisją zanieczyszczeń w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Negatywne oddziaływanie polegać będzie także na fizycznym naruszeniu struktury warstwy glebowej poprzez ruch ciężkich maszyn i samochodów. W związku z tym należy w sposób maksymalny ograniczyć plac budowy oraz uniemożliwić przypadkowe wjazdy na znajdujące się w sąsiedztwie tereny. Wskazane jest aby na etapie projektowym opracować Projekt zagospodarowania terenu budowy.

7.2.8. KLIMAT

Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą wpływać na klimat jedynie w mikroskali. Nie przewiduje się znaczących i negatywnych oddziaływań na klimat w wyniku wdrażania ustaleń projektu Programu Rewitalizacji. Specyfika prac ujętych w dokumencie nie przyczyni się do znaczącej negatywnej emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych. Potencjalnie występujące negatywne oddziaływania mogą mieć charakter krótkotrwały, chwilowy i odwracalny o zasięgu lokalnym. Planowane projekty rewitalizacyjne dotyczą termomodernizacji budynków, która w konsekwencji przyczyni się do mniejszej emisji gazów i związków chemicznych do atmosfery, a zatem wpłynie pozytywnie na stan aerosanitarny powietrza w skali lokalnej. W przypadku budowy zbiornika wodnego (projekt 4) należy sądzić, iż realizacja projektu przyczyni się do adaptacji przedsięwzięcia do zmian klimatu, która przejawiać się będzie bezpośrednim przystosowaniem funkcji zbiornika wodnego do

rzeczywistych bodźców klimatycznych, przede wszystkim w celu wykorzystania możliwości retencji wody. Przypuszcza się, iż wskutek realizacji zbiornika wodnego powstanie lokalny mikroklimat z charakterystycznym ustrojem termicznym nad zbiornikiem i w jego otoczeniu, na skutek parowania wody z powierzchni lustra wody oraz akumulacji energii w wodzie w postaci ciepła. W ten sposób zimą zbiornik spowoduje wzrost minimalnej temperatury powietrza i spadek wilgotności względnej, natomiast latem spadek temperatury powietrza i różnicy między skrajnymi temperaturami miesięcznymi i rocznymi. Jest duże prawdopodobieństwo, iż powstanie lustra wody na powierzchni ok. 12 ha przyczyni się lokalnie do zmiany cyrkulacji mas powietrza, zwiększając częstotliwość i prędkość wiatrów nad zbiornikiem. Powodowane w ten sposób przewietrzanie, zapobiegnie kumulacji zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym.

7.2.9. HAŁAS AKUSTYCZNY

Istotnym elementem, z punktu widzenia oddziaływania akustycznego, będzie etap realizacji projektów rewitalizacyjnych. W trakcie realizacji projektów w rejonie lokalizacji inwestycji okresowe zakłócenia akustyczne spowodowane będą pracą ciężkiego sprzętu budowlanego oraz przejazdami pojazdów transportujących materiały i surowce. Podczas prowadzenia prac źródłem hałasu mogą być maszyny wykorzystywane do realizacji inwestycji takie jak np. koparki, spycharki. Zakłada się, iż uciążliwość akustyczna placu budowy może dochodzić od 50m do 100m. Prace związane z budową mają charakter czasowy, a ich czas jest relatywnie krótki.

7.2.10. KRAJOBRAZ

Efektem realizacji projektów rewitalizacyjnych możliwe jest znaczne poprawienie jakości krajobrazu. Zaplanowane przedsięwzięcia mają na celu ochronę terenów cennych, zarówno pod względem kulturowym, jak i przyrodniczym. Realizacja projektów z zakresu modernizacji budynków infrastruktury społecznej wraz z przebudową terenów otaczających (projekty nr 1, 2, 3, 11, 16, 18) przyczynią się do podniesienia walorów krajobrazowych obszarów zdegradowanych. Odremontowane budynki infrastruktury społecznej podwyższą walory kulturowe, a tym samym wpłyną na poprawę warunków życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności turystycznej nie tylko miejscowości, w której będzie realizowany dany projekt rewitalizacyjny, ale i całej gminy Jastków. Działania rewitalizacyjne przewidziane w ramach projektu Programu Rewitalizacji wpłyną pozytywnie na jakość przestrzeni obszarów zdegradowanych. Dzięki temu tereny te będą w dalszym ciągu (lub ponownie poprzez recykling przestrzeni – idealnym tego przykładem jest projekt 6 dotyczący utworzenia strefy rekreacji w miejscowości Panieńszczyzna na zrekultywowanym składowisku odpadów) wykorzystywane w sferze aktywności społeczno-gospodarczej ludzi. Wpłynąć to może pozytywnie na ochronę powierzchni ziemi zmniejszając popyt na zabudowę nowych obszarów. W przypadku projektów infrastrukturalnych ważna jest dbałość o zwiększanie powierzchni terenów zieleni na terenach mieszkaniowych oraz estetykę modernizowanych obiektów (powinny wpisywać się w charakter otoczenia). Jedynie na etapie realizacji robót budowlanych oddziaływanie będzie miało negatywny, krótkotrwały i zarazem odwracalny charakter. Dodatkowo przewiduje się, iż wszelkie działania rewitalizacyjne powinny być prowadzone zgodnie z poszanowaniem krajobrazu, przyczyniając się do wzrostu jego jakości. Budowa zbiornika wodnego (projekt 4) wnosi skutki o charakterze długookresowym,

wykraczającym poza okres prowadzenia budowy. Realizacja zbiornika wodnego wraz z zagospodarowaniem terenu wokół, stanowi znaczny obszar, w związku z czym realizacja projektu spowoduje zmiany w krajobrazie lokalnym, jednak z uwagi na charakter inwestycji oraz brak elementów w krajobrazie o znacznych wysokościach, nie będzie ona zakłócać walorów widokowych. Zbiornik będzie pełnił funkcję rekreacyjną z uwagi na walory krajobrazowe i wykorzystywanie go m. in. do wędkarstwa, czy też sportów wodnych. Realizacja projektu może pozytywnie wpłynąć na rozwój miejscowości usytuowanych w pobliżu zbiornika (dotyczy głównie miejscowości Panieńszczyzna).

7.2.11. ZASOBY NATURALNE

Nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań wynikających z realizacji projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Jastków.

7.2.12. ZABYTKI

Planowane inwestycje mają za zadanie chronić, zachowywać i promować tradycje związane z historią gminy. Działania związane z ingerencją w sferę kulturową to przede wszystkim rewaloryzacja obiektu pałacowo – parkowego w Jastkowie (na gruntach wsi Panieńszczyzna – projekt 3) w obrębie ścisłej ochrony konserwatorskiej. Obowiązek uzgadniania wszelkich prac inwestycyjnych w ww. strefie ze służbami Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków eliminuje wystąpienie negatywnego wpływu realizowanego projektu na zachowanie dziedzictwa kulturowego, a wręcz przeciwnie pozytywnie przełoży się na walory estetyczne obiektu, dodatkowo wzmacniając rangę oraz znaczenie gminy Jastków w przestrzeni regionu. Drugim z projektów, jest realizacja strefy rekreacji i sportu w Snopkowie (projekt 11). W Snopkowie, w bliskim sąsiedztwie zespołu pałacowo – parkowego istnieją budynki gospodarcze wpisane do gminnej ewidencji zabytków gminy Jastków tj.: obora z 1905 roku, stodoła i spichlerz, stajnia i owczarnia. Wszystkie wymienione budynki gospodarcze są w bardzo złym stanie technicznym z tym, że owczarnia i kuźnia – obecnie są praktycznie ruiną. Projekt Programu Rewitalizacji przewiduje realizację strefy rekreacji i sportu w Snopkowie (projekt 11). Wszelkie prace inwestycyjne w obrębie w/w obiektów, w zakresie zmiany w jego bryle i układzie przestrzennym, wymagają uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków (LWKZ), zgodnie z przepisami prawa (*art. 39 ust. 3 ustawy Prawo budowlane tekst jednolity z dnia 9 lutego 2016 roku [Dz. U. 2016, poz. 290]* oraz *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami [tekst jednolity z dnia 10 września 2014 roku Dz. U. 2014 poz. 1446]*). Specyfika prac modernizacyjnych wpłynie korzystnie na zabytki, nie powodując negatywnych oddziaływań i nie ingerując bezpośrednio w środowisko przyrodnicze. Charakter zadań inwestycyjnych określany jest mianem pozytywnego, bezpośredniego i długoterminowego.

7.2.13. DOBRA MATERIALNE

Większość zadań ujętych w projekcie dokumentu zakłada podniesienie walorów estetycznych gminy Jastków, poprzez uporządkowanie ładu przestrzennego w postaci przebudowy i modernizacji infrastruktury społecznej i technicznej, a także uporządkowanie

terenów zieleni, zgodnie z polityką proekologiczną. Działania o charakterze długoterminowym i stałym stanowią pozytywny aspekt, zarówno dla sfery funkcjonalno-przestrzennej gminy (budowa chodnika, modernizacja zasobów budowlanych, przy jednoczesnym zachowaniu standardów urbanistycznych), jak i społecznej (wzrost dostępności i jakości usług publicznych, wzrost oferty turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej). Przewiduje się krótkoterminowe i negatywne oddziaływanie na stan dróg oraz budynków, związane z wzmożonym ruchem samochodowym w obrębie prowadzonych prac remontowych

7.2.14. OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

Na podstawie przepisów *ustawy o ochronie przyrody*, terenem który uzyskał status obszaru chronionego, jest wschodnia część miejscowości Snopków o wyjątkowych walorach przyrodniczych, zajmując niemal 37% powierzchni sołectwa. Obszar ten w większości stanowią tereny rolne, niewielkie kompleksy leśne, doliny rzeczne, stawy, a także tereny częściowo zabudowane. W obrębie obszaru objętego ochroną przyrodniczą w postaci Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi” projekt Programu Rewitalizacji przewiduje realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych pn.: strefa rekreacji i sportu (projekt 11), rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej (projekt 12) oraz poprawa efektywności energetycznej budynków wspólnoty mieszkaniowej (projekt 13). Obszar doliny rzeki Ciemięgi objęty został ochroną przyrodniczą z uwagi na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Obszar rewitalizacji, w obrębie którego znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi” dotyka zjawisko postępującej degradacji zarówno budynków jak i parku, ze złym stanem zdrowotnym drzew, co zobowiązuje do podjęcia działań zmierzających do uporządkowania tego terenu wraz z odtworzeniem zieleni. Jak wspomniano wyżej, dolina rzeki Ciemięgi objęta została ochroną ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem. Projekt rewitalizacyjny p.n. strefa rekreacji i sportu, ma na celu utworzenie nowego produktu turystycznego. Projekt pozwoli na kompleksową rewitalizację bardzo zdegradowanego obszaru, pod względem infrastrukturalnym, ale przede wszystkim społecznym. Projekt pn. rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej (12) przyczyni się do poprawy stanu jakości rzeki Ciemięgi. Projekt poprawy efektywności energetycznej budynków wspólnoty mieszkaniowej (13) przyczyni się do zmniejszenia strat ciepła, co przełoży się na obniżenie kosztów eksploatacji, co z kolei przyczyni się do podniesienia efektywności cieplnej, racjonalizując gospodarkę energetyczną przez podniesienie sprawności istniejącej instalacji c.o. Projekt przyczyni się do obniżenia wpływu procesów energetycznych na środowisko i zmniejszenia emisji zanieczyszczeń zgodnie z wymogami ochrony środowiska. Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, iż wymienione wyżej przedsięwzięcia **nie będą znacząco negatywnie oddziaływały na obszar chroniony**, a ich realizacja nie będzie się wiązała z istotnymi przekroczeniami standardów jakości środowiska. Będą to oddziaływania krótkotrwałe ograniczone do obszaru, na którym będą realizowane, nie wykraczające poza zakres inwestycji.

7.3. WPŁYW USTALEŃ PROGRAMU REWITALIZACJI NA ZMIANY KLIMATYCZNE ORAZ RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNĄ Z UWZGLĘDNIENIEM CELÓW I KIERUNKÓW ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU O KTÓRYCH JEST MOWA W „STRATEGICZNYM PLANIE ADAPTACJI DLA SEKTORÓW I OBSZARÓW WRAŻLIWYCH NA ZMIANY KLIMATU DO ROKU 2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030”.

„Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020) został przygotowany z myślą o zapewnieniu warunków stabilnego rozwoju społeczno - gospodarczego w obliczu ryzyk, jakie niosą ze sobą zmiany klimatu, ale również z myślą o wykorzystaniu pozytywnego wpływu, jakie działania adaptacyjne mogą mieć nie tylko na stan środowiska, ale również na wzrost gospodarczy. Obok występujących powodzi znaczące straty w gospodarce powodują susze oraz silne wiatry i huragany. Zbyt niska pojemność retencyjna naturalna, ogranicza skuteczne działania w sytuacjach nadmiaru lub deficytu wód powierzchniowych. Istnieje ryzyko, że w przyszłości zjawiska ekstremalne będą występowały ze zwiększoną częstotliwością. Sektorem najbardziej wrażliwym na niedobory wody jest rolnictwo, gdzie potrzeby wodne według prognoz nieustannie wzrastają. Należy wspomnieć, iż gmina Jastków cechuje się bardzo dużym udziałem gleb o bardzo wysokich klasach bonitacyjnych. Rolnictwo odgrywa wiodącą rolę jeśli chodzi o gospodarkę w gminie. Obserwowane i przewidywane zmiany w reżimie hydrologicznym w bezpośredni sposób oddziałują na różnorodność biologiczną. Obserwuje się zmianę struktury opadów w okresie wegetacyjnym, czyli częstsze susze letnie i wiosenne oraz wzrost liczby opadów nawałnych, w tym gradu. Z racji zwiększonej częstotliwości występowania tych zjawisk należy liczyć się ze wzrastającą liczbą sytuacji ekstremalnych, czyli powodzi, suszy, osuwisk ziemi oraz erozji wodnej w korytach cieków. Zmiany klimatyczne będą prowadziły do zmniejszenia zasobów przestrzeni dostępnej dla danego typu prowadzonej lub planowanej działalności – m.in. ze względu na zwiększone ryzyko powodziowe, wzrost ryzyka osuwiskowego, nasilenie procesów erozji wodnej i wietrznej, deficyt wody, podniesienie, a także obniżenie poziomu wód gruntowych. Zmiany klimatu w kontekście przestrzennym oddziałują na cały kompleks problemów zagospodarowania przestrzennego, które w skrajnym przypadku mogą generować konflikty społeczne i ograniczać możliwości rozwoju. Szczególnie widocznie skutki tych zmian będą miały miejsce na obszarach wyżynnych, w tym także w obrębie gminy Jastków, gdzie łatwo może dojść do zubożenia bioróżnorodności oraz bezpośrednich zniszczeń. Spodziewane ocieplenie się klimatu może spowodować migrację gatunków, w tym obcych inwazyjnych, wraz z równoczesnym wycofywaniem się tych gatunków, które nie są przystosowane do wysokich temperatur i suszy latem, a dobrze znoszą ostre mrozy.

Po przeprowadzeniu analizy, stwierdza się, iż obszar objęty ustaleniami projektu Programu Rewitalizacji, jest narażony na w/w zjawiska. Na terenach zdegradowanych objętych działaniami rewitalizacyjnymi, występują wody powierzchniowe, a więc: rzeka Ciemięga, rzeka Czechówka oraz Struga Tomaszowicka.

Gleby wyżyn lessowych są najbardziej narażone na degradację erozją wodną. Znaczna część powierzchni gminy jest zagrożona erozją silną i średnią, co kwalifikuje ją do pierwszego stopnia ochrony przeciwozyjnej. Największe zagrożenie erozją występuje na zboczach doliny rzeki Ciemięgi i jej dopływów, przy czym zauważa się, iż najbardziej narażona na to zjawisko jest dolina we wschodniej części gminy, dotyczy miejscowości:

Snopków, Jastków, Piotrawin i Józefów. Zagrożenie erozją wodną występuje również na zboczach doliny Czechówki, a dotyczy to miejscowości Dąbrowica oraz Płuszwice. Obszary zagrożone erozją średnią, silną i bardzo silną wymagają zabiegów przeciwoerozyjnych i kompleksowych melioracji przeciwoerozyjnych.⁹ Na obszarze gminy występuje również zagrożenie erozją wąwozową, której nasilenie zależy od zagęszczenia wąwozów. Najbardziej na erozję podatne są tereny wąwozów i ich strefy przykrawędziowe. Wskazane jest, by grunty orne były oddzielone od krawędzi wąwozów pasami zadrzewień lub zakrzaczeń. Na terenach lessowych charakterystycznym zjawiskiem jest erozja podziemna – sufozja. Charakteryzuje się ona tworzeniem podziemnych nisz erozyjnych, które mogą ulegać zapadaniu. Konieczne jest również właściwe odwadnianie, w przeciwnym razie sufozja może zagrażać istniejącym budynkom.

Jak wspomniano wyżej, gmina Jastków cechuje się występowaniem okresów skrajnie suchych z częstotliwością powyżej 0,7 miesiąca w ciągu roku oraz bardzo suchych z częstotliwością występowania powyżej 1,6 miesiąca w ciągu roku.

Celem głównym SPA 2020 jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. W kwestii adaptacji do zmian klimatu szczególna uwaga zwrócona została na gospodarkę wodną - w zakresie zarządzania ryzykiem wystąpienia zjawisk ekstremalnych (powodzi, suszy). SPA 2020 kładzie nacisk na rozwiązania oparte o potencjał ekosystemów, m.in. z zakresu zwiększania zdolności retencyjnych dolin rzecznych. Jednym z kierunków działań adaptacyjnych, dążących do osiągnięcia celu jakim jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska, jest dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu oraz ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu. Dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu ma na celu usprawnienie funkcjonowania sektora w warunkach nadmiaru, jak i niedoboru wody. Zaproponowane w dokumencie SPA 2020 działania, zapewnią usprawnienie systemu gospodarowania wodami, ułatwią dostęp do wody dobrej jakości, ograniczą negatywne skutki susz i powodzi, pozwolą na poprawę i utrzymanie dobrego stanu wód i ekosystemów od wód zależnych (w tym prowadzenie działań polegających na ochronie wód śródładowych przed eutrofizacją) oraz poprawią bezpieczeństwo i efektywność ekonomiczną gospodarki wodnej. Natomiast ochrona różnorodności biologicznej jest także niezmiernie ważnym zagadnieniem, ponieważ problem utraty bioróżnorodności narasta wraz z postępującymi zmianami klimatu. Z punktu widzenia ochrony siedlisk najistotniejsze są działania związane z utrzymaniem obszarów wodno - błotnych i ich odtwarzaniem wszędzie tam, gdzie jest to możliwe. W kontekście adaptacji do zmian klimatu, projekt Programu Rewitalizacji zakłada realizację celu strategicznego pn.: Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych i poszanowanie środowiska przyrodniczego, w ramach którego proponuje się realizację takich projektów jak: Rewaloryzację obiektu pałacowo – parkowego w Jastkowie, na gruntach wsi Panieńszczyzna (w tym kompleksowa rewitalizacja parku wraz ze stawami - projekt 3), budowa zbiornika wodnego w miejscowości Panieńszczyzna (projekt 4), termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz budynków zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (projekty 6, 13), poprawa jakości wody podziemnej oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (projekt 9), adaptacja stawów w Dąbrowicy na potrzeby łowiska wędkarskiego wraz z zapleczem rekreacyjno – turystycznym (projekt 17). Znaczącą rolę w kontekście adaptacji do

⁹ Program zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich

zmian klimatu przypisuje się projektowi pn. budowa zbiornika wodnego w miejscowości Panieńszczyzna (projekt 4). Naturalna retencja (m. in. terenów wodno-błotnych, koryt i dolin rzecznych) to retencja poprawiająca bilans wodny w zlewni, poziom wód gruntowych, korzystna dla przyrody oraz walorów krajobrazowych i rekreacyjnych. Realizacja zbiornika, a właściwie jego nadrzędna funkcja (retencyjna), jest odpowiedzią na postępujące zmiany klimatu, w szczególności występowania zjawisk ekstremalnych. Nadrzędna funkcja ochrony przed suszą planowanego zbiornika wpisuje się w zasadnicze aspekty reagowania na zmiany klimatu. Założenia do gospodarowania wodą w zbiorniku uwzględniają działania na wypadek klęsk żywiołowych tj.: fale upałów, susze, nawałne deszcze i burze. Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, iż realizacja ustaleń projektu Programu Rewitalizacji wpisuje się w realizację kierunków działań służących adaptacji do zmian klimatu, o których mowa w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

8. RYZYKO WYSTĄPIENIA POWAŻNEJ AWARII

Ustalenia projektu dokumentu nie będą powodować ryzyka poważnej awarii - zdarzenia w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska. Do grupy zakładów o zwiększonym ryzyku, albo do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej zalicza się zakłady w zależności od występowania jednej lub więcej substancji niebezpiecznych (*Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 roku w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej – Dz. U. 2016 poz. 138*). Na obszarze objętym analizą nie planuje się lokalizacji inwestycji kwalifikujących się do w/w kategorii przedsięwzięć, w związku z powyższym nie przewiduje się wystąpienia poważnych awarii przemysłowych. Mogą co najwyżej zaistnieć incydentalne wycieki produktów ropopochodnych w sytuacji awarii maszyn i urządzeń technologicznych oraz środków transportu lub zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w sytuacji pożaru. W celu zapobieżenia powyższemu zaleca się:

- ✓ uposażyć zakłady w odpowiednie zabezpieczenia przeciwpożarowe;
- ✓ zastosować w maszynach i urządzeniach takie rozwiązania techniczne, który uniemożliwią przenikanie substancji szkodliwych do podłoża gruntowego;
- ✓ przestrzegać przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

9. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO POWSTAŁE W WYNIKU REALIZACJI USTALEŃ GPR

9.1. Definicje i kryteria oddziaływań

Charakter planowanych działań, rodzaj i skala oddziaływań na środowisko oraz cechy obszaru objętego prawdopodobnym oddziaływaniem powodują, że realizacja projektów rewitalizacyjnych proponowanych w ramach projektu Programu Rewitalizacji w określonym horyzoncie czasowym, nie powinna spowodować znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko.

W zależności od charakteru projektu rewitalizacyjnego, jego realizacja może generować oddziaływania na środowisko zarówno pozytywne – (powodujące korzystne zmiany w środowisku, najczęściej wtórne, pojawiające się w dłuższym horyzoncie czasowym, prowadzące do poprawy wybranych elementów środowiska w wymiarze ponadlokalnym), jak i negatywne – (oddziaływanie zauważalne, powodujące odczuwalne skutki środowiskowe, lecz nie powodujące przekroczeń standardów, istotnych zmian ilościowych i jakościowych, możliwe do ograniczenia). Szczególnie istotne jest przewidywanie tych drugich, ponieważ to właśnie one najczęściej powstają w wyniku zmian w zagospodarowaniu (użytkowaniu) terenu i aby im zapobiegać, bądź je minimalizować, istnieje potrzeba identyfikacji tego rodzaju oddziaływań.

W obowiązującym ustawodawstwie brak jest definicji negatywnych oddziaływań na środowisko. Dla potrzeb niniejszego dokumentu przyjęto, że jakkolwiek prowadzą one do pogorszenia stanu środowiska bądź zmiany charakterystyki jego konstytutywnych cech, to spodziewana skala zmian nie uprawdopodobnia naruszenia określonych prawem standardów jakości środowiska.

Podobnie jak wspomniano wyżej, termin znaczące oddziaływania na środowisko nie jest zdefiniowany w obowiązujących ustawach. Dążąc do możliwie najbardziej precyzyjnego rozróżnienia obu terminów, oparto się o literaturę przedmiotu i trwającą już kilkanaście lat praktykę sporządzania prognoz. Zgodnie ze stanowiskami prezentowanymi w publikacjach specjalistycznych, a także z najczęściej stosowanymi w prognozach kryteriami, o znaczącym oddziaływaniu na środowisko można mówić w sytuacji dużego prawdopodobieństwa naruszenia standardów jakości środowiska, bądź degradacji (z nieodwracalną włącznie) szczególnie cennych walorów przyrodniczych lub krajobrazu. Znaczące oddziaływania prowadzą również do deregulacji środowiska, przejawiającej się okresowym lub trwałym zakłóceniem procesów naturalnych, itp. hydrologicznych (podtopienia, przesuszenia), glebotwórczych (jałowienie gleby), rzeźbotwórczych (aktywizacja erozji), ekologicznych (fragmentacja środowiska) itp. Przeznaczenie terenów pod planowane funkcje będzie oddziaływać na poszczególne elementy środowiska. Pomimo bezpośredniego i stałego charakteru niektórych oddziaływań przy zastosowaniu uwag zawartych w prognozie i nowoczesnych rozwiązań technicznych, przekroczenie standardów jakości środowiska określonych prawem wydaje się być mało prawdopodobne.

9.2. Prognoza oddziaływań

Analiza oddziaływania na środowisko realizacji ustaleń Programu Rewitalizacji, została wykonana przedstawiając przewidywalne skutki ustaleń projektu dokumentu. Stopień oddziaływania uwzględniający oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe, pozytywne i negatywne, na poszczególne elementy środowiska został oznaczony w sposób:

Oddziaływanie:

+ pozytywne

- negatywne:

/s – negatywne słabe

/i – negatywne istotne

0 – brak oddziaływań

okres trwania
oddziaływania

trwałość

przekształceń

bezpośredniość
oddziaływania

zasięg oddziaływania

D – oddziaływanie długookresowe

Ś – średniookresowe

K – krótkookresowe

N – oddziaływanie nieodwracalne

O – oddziaływanie odwracalne

B – oddziaływanie bezpośrednie

P- oddziaływanie pośrednie

S - stałe

C - chwilowe

Tabela 3. Przewidywane oddziaływania na środowisko realizacji ustaleń projektu GPR

L.p.	Planowane projekty rewitalizacyjne ujęte w GPR	Powierzchnia ziemi	Hydrosfera	Powietrze atmosferyczne	Klimat lokalny	Rośliny	Zwierzęta	Różnorodność biologiczna	Klimat akustyczny	Krajobraz	Zabytki	Dobra materialne	Ludzie	Zasoby naturalne	Obszary chronione, w tym NATURA 2000
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1.	Rewitalizacja budynku Agronomówki wraz z garażami, budynkiem lecznicy weterynaryjnej i budynkami przemysłowymi na potrzeby utworzenia nowoczesnego centrum kulturalno – gospodarczo - społecznego	o	o	+	+	+/-	o	o	-	+	o	+	+/-	o	o
		K O B C		K O B C	K O B C	K O B C	o	o	K O B C	K O B C	o	K O B C	K O B C	o	o
2.	Centrum Rozwoju Rodziny	-	o	o	o	-	-	-	-	-	o	+	+/-	o	o
		K O B C		o	o	K O B C	K O B C	K O B S	K O B C	K O B C	o	K O B C	K O B C	o	o
3.	Rewaloryzacja obiektu pałacowo – parkowego w Jastkowie (na	-	-/+	+	+	+	-	+	-	+	+	+	+/-	o	o
		K	K	K	D	K	K	D	K	K	K	K	K	o	o

L.p.	Planowane projekty rewitalizacyjne ujęte w GPR	Powierzchnia ziemi	Hydrosfera	Powietrze atmosferyczne	Klimat lokalny	Rośliny	Zwierzęta	Różnorodność biologiczna	Klimat akustyczny	Krajobraz	Zabytki	Dobra materialne	Ludzie	Zasoby naturalne	Obszary chronione, w tym NATURA 2000
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
	gruntach wsi Panieńszczyzna)	O B C	O B C	O B C	O B C	O B C	O B C	O B S	O B C	O B C	O B C	O B C	O B C		
4.	Budowa zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie	+/- D N B S	+/- D N B S	- K O B C	+ D N B S	+/- D N B S	- D N B S	+/- D N B S	- K O B C	+/- D N B S	 o	+ D N B S	+/- D N B S	o	o
5.	Strefa rekreacji w Panieńszczyźnie	- K O B C	o	- K O B C	o	o	- K O B C	+/- D O B S	- K O B C	+ K O B C	 o	+ K O B C	+/- K O B C	o	o
6.	Poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej w zespole pałacowo – parkowym w Jastkowie (na gruntach wsi Panieńszczyzna)	o	o	+ D O B S	+ K O B C	o	o	o	o	o	+ D O B S	+ D O B S	+/- D O B S	o	o
7.	Uzbrojenie terenu w infrastrukturę techniczną w Panieńszczyźnie	- K O B C	+ K O B C	- K O B C	- K O B C	+/- K O B C	- K O B C	- K O B C	- K O B C	+/- K O B C	 o	+ K O B C	+/- K O B C	o	o
8.	Aktywizacja gospodarcza terenu wraz z uzbrojeniem pod działalność z branżą rolniczą w Panieńszczyźnie	- K O B C	- K O B C	- K O B C	- K O B C	- K O B C	- K O B C	- D O B S	- K O B C	- K O B C	 o	+ K O B C	+/- K O B C	o	o
9.	Modernizacja ujęcia wody w Jastkowie	o	+ K O B C	- K O B C	- K O B C	o	o	o	o	o	o	+ D O B C	+/- D O B C	o	o
10.	Budowa chodnika przy drodze powiatowej nr 2212L relacji Jastków - Snopków	- K O B C	o	- K O B C	- K O B C	o	o	o	- K O B C	o	o	+ D O B S	+/- D O B S	o	o
11.	Strefa rekreacji i sportu w Snopkowie	- D O B S	- K O B C	- K O B C	- K O B C	-/+ D O B S	- K O B C	- D O B S	- K O B C	+/- D O B S	+ D O B S	+ D O B S	+/- D O B S	o	K O B C
12.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w Snopkowie	- K	+ K	- K	- K	- K	- K	- D	- K	+/- K	o	+ K	+/- K	o	- K

L.p.	Planowane projekty rewitalizacyjne ujęte w GPR	Powierzchnia ziemi	Hydrosfera	Powietrze atmosferyczne	Klimat lokalny	Rośliny	Zwierzęta	Różnorodność biologiczna	Klimat akustyczny	Krajobraz	Zabytki	Dobra materialne	Ludzie	Zasoby naturalne	Obszary chronione, w tym NATURA 2000
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
		O B C	O B C	O B C	O B C	O B C	O B C	O B S	O B C	O B C		O B C	O B C		O B C
13.	Poprawa efektywności energetycznej budynków wspólnoty mieszkaniowej w Snopkowie	o	o	+ D O P S	+ D O P S	o	o	o	o	o	o	+ D O P S	+/- D O B S	o	+ D O P S
14.	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	+/- D P S	o	o
15.	Inkubator przetwórstwa produktu lokalnego w Miłocinie	- D O B S	- K O B C	- K O B C	- K O B C	- D O B S	- K O B C	- D O B S	- K O B C	- K O B S	o	+ D O B S	+/- D O B S	o	o
16.	Klub aktywności mieszkańców w Marysinie	o	o	- K O B C	- K O B C	+ K O B C	o	o	- K O B C	+	o	+	+ D O B C	o	o
17.	Adaptacja stawów w Dąbrowicy na potrzeby łowiska wędkarskiego wraz z zapleczem rekreacyjno - turystycznym	- K O B C	+ K O P S	- K O B C	- K O B C	+ K O P S	- K O B C	+/- K O P S	- K O B C	+/- K O P S	o	+ K O P S	+/- K O B S	o	o
18.	Zagospodarowanie kompleksu sportowo – rekreacyjnego w Dąbrowicy wraz z rozbudową zaplecza socjalnego i infrastruktury towarzyszącej	- K O B C	+ D O B S	- K O B C	- K O B C	+ K O P S	o	o	- K O B C	o	o	+ D O B S	+/- D O B S	o	o
19.	Zagospodarowanie obszaru Strugi Tomaszowskiej dla potrzeb utworzenia miejsca wypoczynku, sportu i rekreacji	+/- D O P S	+/- D O P S	- K O B C	- K O B C	-/+ D O P S	- D O P S	-/+ D O P S	- K O B C	+/- D O P S	o	+ D O P S	+/- D O P S	o	o

9.3. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko, w tym na obszar NATURA 2000

Obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar NATURA 2000 dokumentu narzuca ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...).W myśl art. 3

pkt 17 w/w ustawy przez znaczące oddziaływanie na obszary NATURA 2000 należy rozumieć oddziaływanie na cele ochrony obszaru NATURA 2000, w tym w szczególności działania mogące:

- ✓ pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar NATURA 2000, lub
- ✓ wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar NATURA 2000, lub
- ✓ pogorszyć integralność obszaru NATURA 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Obszar rewitalizacji nie obejmuje terenów objętych ochroną w ramach europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000. Biorąc pod uwagę charakter projektów rewitalizacyjnych, znaczną odległość od obszarów NATURA 2000, należy stwierdzić, iż realizacja ustaleń projektu dokumentu nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na stan siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków roślin i zwierząt, gatunków obszaru NATURA 2000, integralność obszaru NATURA 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami oraz innymi formami ochrony przyrody. A zatem **nie przewiduje się występowania znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary NATURA 2000.**

9.4. Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Skumulowane oddziaływania na środowisko mogą wystąpić w przypadku realizacji kilku projektów rewitalizacyjnych równocześnie w obrębie jednego obszaru rewitalizacji. W celu uniknięcia uciążliwości związanych z oddziaływaniami skumulowanymi należy ustalić harmonogram prac oraz informować zainteresowane strony o zamiarze prowadzenia prac budowlanych. Skala zaplanowanych przedsięwzięć ma charakter lokalny. W ramach działań objętych projektem Programu Rewitalizacji nie przewiduje się występowania transgranicznego oddziaływania na środowisko.

10. PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁUYWAŃ NA ŚRODOWISKO MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTU GPR

Prawodawstwo polskie w zakresie ochrony środowiska daje narzędzie zapobiegania i ograniczania przewidywanych negatywnych oddziaływań przedsięwzięć zaliczanych do mogących znacząco negatywnie wpływać na stan środowiska w postaci procedur postępowania w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, na etapie lokalizacji

poszczególnych przedsięwzięć. Stąd szczególnej uwagi wymagać będą procesy projektowe inwestycji zaliczanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym budowy zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie (projekt 4), rozbudowie sieci kanalizacyjnej w Snopkowie (projekt 12), modernizacji ujęcia wody w Jastkowie (projekt 9), realizacji inkubatora przetwórstwa produktu lokalnego w Miłocinie (projekt 15), czy też projekt 8 dotyczący aktywizacji gospodarczej terenu wraz z uzbrojeniem pod działalność w branży rolniczej w Panieńszczyźnie. Przedsięwzięcia te mogą wymagać przeprowadzenia dokładnej analizy oddziaływania na środowisko w trybie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia, w tym będą wymagać lub mogą wymagać opracowania raportu o oddziaływaniu na środowisko, od wyników których uzależniona będzie możliwość realizacji poszczególnych inwestycji rewitalizacyjnych.

Negatywny wpływ na środowisko zadań i działań przewidzianych do realizacji w ramach Programu nie będzie miał istotnego znaczenia i w przypadku większości projektów będzie ograniczała się do etapu realizacji poszczególnych przedsięwzięć (etap budowy i modernizacji). W trakcie realizacji projektów Programu Rewitalizacji, zaleca się stosowanie nowoczesnych rozwiązań, wpisujących się w koncepcję ochrony przyrody oraz eliminujących i ograniczających negatywne oddziaływania. Warunkiem skutecznej ochrony środowiska przyrodniczego i ograniczenia wpływu planowanych przedsięwzięć na środowisko będzie:

- zakresie ochrony gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych:
 - minimalizacja emisji zanieczyszczeń dostarczanych do gleby oraz wód podziemnych i powierzchniowych;
 - zabezpieczyć środowisko gruntowo – wodne przed przenikaniem zanieczyszczeń z terenu gdzie realizowane będą projekty rewitalizacyjne. Ewentualne zanieczyszczenia gruntu substancjami ropopochodnymi natychmiast neutralizować sorbentami;
- w zakresie ochrony przyrody:
 - racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych,
 - uwzględnienie zasad kształtowania i urządzania terenów zieleni miejskiej,
 - ochrona roślinności i zwierząt w obszarze prowadzonych prac,
 - zabezpieczenie siedlisk naturalnych;
- w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:
 - prowadzenie prac remontowych pod nadzorem Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dotyczy zwłaszcza projektów 3, 6 oraz 11;
 - realizacja projektów rewitalizacyjnych z uwzględnieniem obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz do ewidencji gminy.
- w zakresie ochrony powierzchni ziemi:
 - plac budowy poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zlokalizować z uwzględnieniem zasady minimalizacji zajęcia terenu i przekształcenia jego powierzchni
 - na zapleczu budowy wyznaczyć miejsce na magazynowanie odpadów, który po zakończeniu prac budowlanych uporządkować;
- w zakresie ochrony przed hałasem akustycznym:

- prace budowlane, z uwagi na sąsiedztwo niektórych projektów rewitalizacyjnych z terenami podlegającymi ustawowej ochronie akustycznej, prowadzić wyłącznie w porze dziennej;
 - prowadzić stałą kontrolę stanu technicznego środków transportu i urządzeń wykorzystywanych w trakcie budowy, utrzymywać je w pełnej sprawności celem zminimalizowania poziomu hałasu;
- w zakresie ochrony powietrza:
- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
 - prowadzić stałą kontrolę stanu technicznego środków transportu i urządzeń wykorzystywanych w trakcie budowy, utrzymywać je w pełnej sprawności celem zminimalizowania emisji spalania paliw;

Stosownie do zaleceń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie w sprawie zakresu Prognozy oddziaływania na środowisko dla projektu Programu Rewitalizacji, proponuje się następujące rozwiązania ograniczające i minimalizujące negatywne oddziaływania, będące efektem budowy zbiornika wodnego w miejscowości Panieńszczyzna:

- prowadzenie rozwiązań ograniczających zamulenie rzeki Ciemięgi;
- przed wykopem czaszy zbiornika, wstępne odwodnienie terenu oraz zabezpieczenie przed napływem wód powierzchniowych przez wykonanie rowów odwadniających z odprowadzeniem ich do rzeki Ciemięgi;
- kształtowanie czaszy zbiornika oraz koryta rzeki Ciemięgi w okresie suchym;
- gromadzenie ścieków bytowych powstających w związku z prowadzeniem prac budowlanych w przenośnych sanitariatach, a następnie wywożenie ich na oczyszczalnię ścieków;
- napełnianie zbiornika retencyjnego wodą w okresie wiosennym, tak aby w istotny sposób nie zmieniać przepływów w rzece Ciemięgi;
- zachowanie przepływu nienaruszalnego rzeki Ciemięgi zarówno na etapie realizacji jak i eksploatacji zbiornika retencyjnego;
- prowadzenie prac związanych z budową zbiornika retencyjnego poza sezonem lęgowym ptaków i płazów, który trwa od 1 marca do 15 sierpnia;
- w trakcie realizacji inwestycji należy ograniczenie hałasu emitowanego przez sprzęt budowlany i transportowy poprzez zastosowanie odpowiednich technologii i sprawnego sprzętu;
- zlokalizowanie placu budowy z uwzględnieniem zasady minimalizacji zajęcia terenu i przekształcenia jego powierzchni;
- wyznaczenie miejsca na magazynowanie odpadów, które po zakończeniu prac budowlanych będzie trzeba uporządkować;
- prowadzenie prac budowlanych wyłącznie w porze dziennej (6.00 – 22.00);
- prowadzenie stałej kontroli stanu technicznego środków transportu i urządzeń wykorzystywanych w trakcie budowy, utrzymywanie sprzętu w pełnej sprawności celem zminimalizowania poziomu hałasu, emisji ze spalania paliw, a także ograniczenie jałowej pracy silników pojazdów i urządzeń spalinowych;

- zabezpieczenie środowiska gruntowo – wodnego przed przenikaniem zanieczyszczeń z terenu budowy, zaś ewentualne zanieczyszczenia gruntu substancjami ropopochodnymi natychmiast neutralizować sorbentami;;
- powstałe podczas profilowania czaszy zbiornika masy ziemne wykorzystać do niwelacji terenu w granicach władania Inwestora, nie powodując negatywnych zmian stanu wody na gruntach sąsiednich, a ewentualny nadmiar przekazać osobom fizycznym.

Szczegółowe działania minimalizujące negatywne oddziaływania inwestycji określone zostaną w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

11. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ PRZYJĘTYCH W GMINNYM PROJEKCIE REWITALIZACJI

Zgodnie z *art. 51 ust.3b) ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...)*, zakres prognozy oddziaływania na środowisko powinien obejmować przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań przyjętych w projekcie Gminnego Programu Rewitalizacji, w szczególności w odniesieniu do obszarów NATURA 2000.

W wyniku przeprowadzonej analizy nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na cele, przedmiot ochrony i integralność obszaru NATURA 2000, znajdującego się w obrębie gminy Jastków. Jedynym nasuwającym się rozwiązaniem alternatywnym, ograniczającym przewidywane (potencjalne) negatywne oddziaływania wynikające z realizacji projektu Programu Rewitalizacji, może być rezygnacja z realizacji proponowanych projektów, co w przypadku niektórych projektów, skutkowałoby brakiem zajmowania powierzchni terenów biologicznie czynnych.

Dla przyjętych w projekcie Programu Rewitalizacji rozwiązań nie przewiduje się rozwiązań alternatywnych. Proponowane projekty zostały dostosowane do zaistniałych potrzeb społeczeństwa i ściśle określonych celów, które wynikają z wniosków samorządu lokalnego. Na przyjęte rozwiązania wpływ miały także uwarunkowania wynikające z istniejącego stanu zagospodarowania terenów, uwarunkowań ekofizjograficznych oraz ustaleń dokumentów wyższego rzędu.

12. WSKAZANIE TRUDNOŚCI PRZY OPRACOWYWANIU PROGNOZY, WYNIKAJĄCYCH Z CHARAKTERU DOKUMENTU

W czasie sporządzania prognozy, nie napotkano poważniejszych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, odnoszących się do

przedstawionych kierunków oraz charakteru oddziaływania na środowisko realizacji Programu Rewitalizacji. W trakcie opracowywania Prognozy, przy uwzględnieniu stopnia szczegółowości dokumentu podlegającego prognozie, przeanalizowano w stopniu możliwym na jaki pozwala Program Rewitalizacji, wszystkie oddziaływania wynikające z realizacji projektu dokumentu z uwzględnieniem informacji na temat stanu środowiska obszaru opracowania oraz dostępnej wiedzy dotyczącej kształtowania się zjawisk przyrodniczych.

13. PROPOZYCJA PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTU ORAZ CZĘSTOŚĆ JEJ PROWADZENIA

W celu skutecznej i efektywnej ewaluacji projektu Gminnego Programu Rewitalizacji niezbędne będzie przeprowadzenie analizy i oceny proponowanych działań, a także monitoring skutków realizacji postanowień dokumentu. Ocena powinna dotyczyć przede wszystkim skuteczności, efektywności i użyteczności wyznaczonych celów. Do podstawowych zadań podjętych przez jednostki nadzorujące proces rewitalizacji należą:

- koordynowanie procesu wdrażania programu;
- aktualizowanie Programu w zakresie dostosowania go do zmieniających się uwarunkowań oraz potrzeb,
- ciągle monitorowanie efektów rzeczowych projektów wchodzących w zakres Programu oraz interweniowanie w przypadku stwierdzenia opóźnień bądź też nieuzasadnionej rezygnacji z realizacji zadania.

W przypadku realizacji przedsięwzięć zaliczanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko *według Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* wymagane będzie uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, w której (jeśli wyniknie to z oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia) nałożony zostanie obowiązek monitorowania oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w zakresie adekwatnym do rodzaju inwestycji.

14. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Celem prognozy oddziaływania na środowisko była ocena w jaki sposób projektowany dokument może oddziaływać na środowisko naturalne i obszary NATURA 2000 i w jakim stopniu ustalenia projektu dokumentu sprzyjają zrównoważonemu rozwojowi.

W wyniku przeprowadzonych analiz i ocen prognozuje się, iż zmiany w sposobie zagospodarowania przestrzennego terenów, które wystąpią w wyniku realizacji ustaleń projektu dokumentu będą miały zarówno charakter pozytywny, jak i negatywny, rozumiany jako oddziaływanie zauważalne lecz niepowodujące naruszenia standardów

środowiskowych. Jednocześnie należy podkreślić, iż prawdopodobny negatywny wpływ projektów rewitalizacyjnych ujętych w Programie Rewitalizacji na stan i jakość środowiska naturalnego, został stwierdzony w stosunku do stanu istniejącego obszarów zdegradowanych w obrębie gminy Jastków.

Nie przewiduje się oddziaływań znacząco negatywnych tj. powodujących zasadniczą zmianę określonych parametrów jakości środowiska, zagrożenia dla liczebności i bioróżnorodności gatunków, zagrożenia dla obszarów przyrodniczo i krajobrazowo cennych.

Nie przewiduje się zagrożeń dla utrzymania właściwego stanu ochrony gatunków chronionych w obrębie obszarów NATURA 2000, z uwagi na znaczne oddalenie.

Realizacja projektu ustaleń przedmiotowego dokumentu nie spowoduje znaczącego negatywnego oddziaływania na cele, przedmiot ochrony i integralność obszarów NATURA 2000.

Warunkiem uzyskania optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska jest uwzględnienie, przy realizacji ustaleń zawartych w projekcie dokumentu, propozycji działań zmierzających zapobiegania lub ograniczenia negatywnych oddziaływań na środowisko.

15. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prezentowane poniżej streszczenie Prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń projektu Gminnego Programu Rewitalizacji gminy Jastków na lata 2016 – 2023, zawiera syntetyczne i nietechniczne podsumowanie istotnych aspektów środowiskowego oddziaływania, ustaleń i rekomendacji płynących z wymaganej przepisami prawnymi, wynikającymi z *ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity z dnia 9 lutego 2016 roku Dz. U. 2016, poz. 353)*, procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (procedury SOOŚ).

Celem sporządzenia Prognozy była w szczególności:

- ✓ diagnoza stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym oddziaływaniem wraz z oceną potencjalnych skutków środowiskowych wdrożenia zapisów projektu Programu Rewitalizacji;
- ✓ przedstawienie rozwiązań mających na celu zapobieganie i ograniczanie zidentyfikowanych negatywnych oddziaływań wraz z propozycją przewidywanych metod analizy skutków realizacji przewidzianych w Projekcie Rewitalizacji projektów rewitalizacyjnych oraz częstotliwości jej przeprowadzania.

W oparciu o dostępne materiały zidentyfikowano główne problemy i zagrożenia środowiska w obszarze objętym Programem, jak również określono jego aktualny stan. Analizą stanu środowiska objęto wszystkie jego elementy, a w szczególności: jakość powietrza atmosferycznego, zasoby wodne, ochronę przyrody, hałas, odpady, promieniowanie elektromagnetyczne (PEM), zasoby surowców naturalnych, gleby, krajobraz.

Zgodnie z metodyką Prognozy na obszarze objętym opracowaniem oceniono wpływ na środowisko przyrodnicze poszczególnych projektów rewitalizacyjnych przewidzianych do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji. Podstawowym zadaniem programu jest przywrócenie lub zmiana funkcji obiektów, a jedynie w niektórych przypadkach działania dotyczą większych obszarów, czego przykładem jest realizacja zbiornika wodnego w miejscowości Panieńszczyzna – projekt 4. Realizacja działań będzie miała pozytywny wpływ na środowisko, będą one bezpośrednio wpływać na poprawę jakości środowiska poprzez działania wspierające rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, efektywność energetyczną czy ochronę powierzchni ziemi poprzez ponowne zagospodarowanie zrekultywowanego dawnego składowiska odpadów w miejscowości Panieńszczyzna – projekt 5. Działania, które pośrednio wpłyną na poprawę stanu środowiska odnoszą się między innymi do uporządkowania terenów zdegradowanych, ale i terenów znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie budynków – dotyczy projektów 1, 2, 3, 16. Realizacja projektów, z jednej strony przyczyni się do zmniejszenia terenów biologicznie czynnych, z drugiej zaś odpowiednie zagospodarowanie terenów zdegradowanych uwzględniające warunki siedliskowe i przyrodnicze, korzystnie wpłynie na bioróżnorodność i stan zieleni na tych obszarach.

Przedmiotem analizy w Prognozie, była ocena wpływu projektów ujętych w Programie Rewitalizacji na cele środowiskowe jednolitych części wód powierzchniowych, w obrębie których projekt Programu Rewitalizacji dopuścił realizację przedsięwzięć. Ocena stanu (potencjału) ekologicznego i stanu chemicznego wymaga oznaczenia szeregu wskaźników i porównania ich z wartościami odniesienia. Ramowa Dyrektywa Wodna nadaje priorytetowe znaczenie elementom biologicznym przy określaniu stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych. W przypadku JCWP Ciemięga oraz JCWP Czechówka badano następujące wskaźniki: fitobentos, makrofity, a w przypadku JCWP Ciemięga dodatkowo ichtiofaunę. Realizacja przedsięwzięcia polegającego na budowie zbiornika wodnego w Panieńszczyźnie (projekt 4) może stwarzać ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych dla jednolitej części wód JCWP Ciemięga. Zagrożenie nieosiągnięciem celu środowiskowego rodzi konieczność zastosowania derogacji czyli odstępstw od osiągnięcia celów środowiskowych. Wprowadzenie odstępstwa od celów środowiskowych wiąże się ze spełnieniem określonych przesłanek, co jest warunkiem koniecznym zastosowania derogacji. Budowa zbiornika jest uzasadniona nadrzędnym interesem publicznym, pozytywne efekty dla środowiska i społeczeństwa związane z ochroną zdrowia, utrzymaniem bezpieczeństwa oraz zrównoważonym rozwojem przeważają nad korzyściami utraconymi w następstwie jego budowy. Ponadto zakładane korzyści nie mogą zostać osiągnięte przy zastosowaniu innych działań, korzystniejszych z punktu widzenia interesów środowiska. Jest mało prawdopodobne, aby przedsięwzięcia realizowane w obrębie JCWP Czechówka, polegające na adaptacji stawów w miejscowości Dąbrowica na potrzeby łowiska wędkarskiego (projekt 17), negatywnie wpływało na parametry wód w zakresie wszystkich elementów jakości wód powierzchniowych. Ocenia się, iż charakter planowanych projektów polegający na adaptacji stawów w Dąbrowicy – projekt 17 oraz zagospodarowaniu kompleksu sportowo – rekreacyjnego – projekt 18, nie stoi w sprzeczności z osiągnięciem celów środowiskowych wyznaczonych zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze przedmiotowej części dorzecza Wisły, jakimi są osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego oraz utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego wód.

Nie wykazano negatywnych oddziaływań na obszary Natura 2000, z uwagi na brak powyższych terenów w granicy gminy Jastków. Warunkiem minimalizacji niekorzystnych oddziaływań na sferę środowiskową będzie przestrzeganie zasad polityki proekologicznej.

Analiza ustaleń projektu Programu Rewitalizacji wskazuje na zgodność jego zapisów z przepisami prawa, w tym: *ustawy Prawo wodne, ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawy o lasach, z ustawą o odpadach, ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, prawo ochrony środowiska, a także z ustawą o ochronie przyrody.*

W wyniku przeprowadzonych w Prognozie analiz i ocen, stwierdza się, iż w wyniku realizacji ustaleń Programu Rewitalizacji, nie wystąpią oddziaływania znacząco negatywne, czyli takie, które mogłyby spowodować zasadniczą zmianę określonych parametrów jakości środowiska, a także stanowić zagrożenie dla liczebności i bioróżnorodności gatunków roślin i zwierząt.

W celu zapobiegania i minimalizowania uciążliwości proponowanych w projekcie Programu Rewitalizacji należy stosować przy jego realizacji najnowsze dostępne technologie i wysokiej jakości urządzenia oraz materiały, a przede wszystkim należy respektować wszystkie proekologiczne ustalenia, które regulują szereg ważnych aspektów ochrony środowiska.

Przy obecnym stanie wiedzy dotyczącej możliwych do realizacji inwestycji w granicach dopuszczonych ustaleniami projektu Programu Rewitalizacji, wystąpienie znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko jest mało prawdopodobne, jednak dokładniejsza ocena możliwa będzie dopiero na etapie przedrealizacyjnym. W celu uzyskania optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska będzie uwzględnienie, propozycji działań zmierzających do zapobiegania lub ograniczenia negatywnych oddziaływań na środowisko przedstawionych w niniejszej prognozie.

Oddziaływanie na środowisko związane z realizacją projektu Programu Rewitalizacji, nie będzie posiadać charakteru transgranicznego. Nie ma więc potrzeby przeprowadzania postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko.

AKTY PRAWNE:

1. Dyrektywa 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko;
2. Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu;
3. Dyrektywa 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko;
4. Dyrektywa Rady Europy w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków (2009/147/EW);
5. Dyrektywa Rady Europy w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (92/43/EWG);
6. Rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej Dz.U. 2016 nr 0 poz. 138)
7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. poz. 1923);
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, których wprowadzenie w ściekach przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego (Dz. U. 2005, nr 233, poz. 1988);
9. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. poz. 640);
10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. Nr 258, poz. 1550 z późn. zm.);
11. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14.06.2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tj. Dz. U. 2014, poz. 112);
12. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. poz. 1800);
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz.87);
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U z 2014 r., poz. 1409);
15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U z 2014 r. poz. 1348);
16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012, poz. 1031);
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003, Nr 192, poz. 1883);
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów

działań naprawczych oraz warunków i sposobu ich prowadzenia (Dz. U. Nr 103, poz.664);

19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. poz. 1032);
20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. Nr 165, poz. 1359);
21. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (tj. 2016, Dz. U. poz.71);
22. Rozporządzenie w Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2003 r. w sprawie substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 217, poz.2141);
23. Rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 roku w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych (Dz. U. 2012, poz. 463);
24. Rozporządzenia Nr 5/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 3 kwietnia 2015 roku w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Środkowej Wisły, (Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego 2015 rok, poz. 1284);
25. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (tekst jednolity Dz. U. 2015, poz.199 z późn. zm.);
26. Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. poz. 1777).
27. Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 r. (tj. 2016, poz. 353);
28. Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity z dnia 19 kwietnia 2016 roku Dz. U. poz. 672);
29. Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (tj. z dnia 27 lutego 2015r. poz. 469 z późn. zm.);
30. Ustawa o odpadach (tj. Dz. U. 2013, poz. 1136 z późn. zm.);
31. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (tekst jednolity z dnia 27 listopada 2014 roku Dz. U. 2014, poz.1789);
32. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity z dnia 21 września 2015 roku Dz. U. poz. 1651 z późn. zm.);
33. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity z dnia 10 września 2014 roku Dz. U. 2014 poz.1446);
34. Ustawa o lasach (tekst jednolity z dnia 19 listopada 2015 roku Dz. U. 2015 poz.2100);
35. Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity z dnia 9 czerwca 2015 roku Dz. U. 2015, poz. 909 z późn. zm.);
36. Ustawa z dnia 6 lipca 2001 o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. Z 2001 r., Nr 97 poz. 1051 z późn. zm.);
37. Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity z dnia 16 stycznia 2015 roku Dz. U. 2015, poz. 139).
38. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity z dnia 30 stycznia 2015 roku Dz. U. 2015, poz. 196);

BIBLIOGRAFIA

1. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych wg stanu na 31.XII.2014 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2015;
2. Decyzja 1600/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lipca 2002 r. ustanawiająca szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego;
3. Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP Nr 406 (Lublin);
4. Ekologiczne uwarunkowania rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego, Biuro Planowania Przestrzennego, Lublin 2000;
5. Europejska Konwencja Krajobrazowa;
6. Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego;
7. Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego;
8. Geografia Regionalna Polski, Kondracki J., PWN, Warszawa, 1978;
9. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011;
10. Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Konwencja Berneńska);
11. Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Konwencja Bońska);
12. Konwencja o różnorodności biologicznej;
13. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010;
14. Mapa hydrograficzna Polski, Wytyczne techniczne GIS, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Warszawa 2005;
15. Odnowiona Strategia UE dotycząca trwałego rozwoju, przyjęta przez Radę Europejską dniami 15 – 16 czerwca 2006 r.;
16. Plan gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2017 – Lublin 2012;
17. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2011, (MP. Nr 49, poz. 549);
18. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego – Lublin 2015;
19. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2008;
20. Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019 – Lublin 2012;
21. Projekt Aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2014
22. Raport o stanie środowiska województwa lubelskiego w 2014 r., Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, Lublin 2015;
23. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków - 2015;
24. Zaktualizowana „Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2006 – 2020”, Zarząd Województwa Lubelskiego, Lublin 2005 – 2009;

SPIS TABEL

Tabela . 1	Ocena spójności projektu <i>Programu</i> z celami społeczno – gospodarczymi i ochrony środowiska w dokumentach strategicznych rangi międzynarodowej, wspólnotowej i krajowej
Tabela 2.	Przepływy średnie roczne (SQ), nienaruszalne (Q_n) oraz dyspozycyjne (Q_d) w przekroju wodowskazowym Sobianowice w zlewni rzeki Bystrzyca.
Tabela 3.	Przewidywane oddziaływania na środowisko realizacji ustaleń projektu GPR

SPIS RYCIN

Rycina 1.	Ochrona przyrody w gminie Jastków
Rycina 2.	Izoreje wskaźnika odpływu za okres 1951 – 1990 (Michalczyk, Wilgat 1998)